

T. C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
FİNANS BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KOBİ'LERDE FİNANSAL TABLOLARIN KREDİ TEMERRÜDDÜ
ÖNEMİ VE BİR UYGULAMA

Mahmood KATONGOLE
2501151219

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Murat KIYILAR

İSTANBUL – 2018

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : MAHMOOD KATONGOLE Numarası : 2501151219
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : FİNANS Danışmanı : PROF.DR.MURAT KIYILAR
Tez Savunma Tarihi : 01.11.2018 Saati : 15.30
Tez Başlığı : KOBİ'LERDE FİNANSAL TABLOLARIN KREDİ TEMERRÜDDÜ ÖNEMİ VE BİR UYGULAMA.

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
PROF.DR.MURAT KIYILAR		Kabul
PROF.DR.ALİ HEPŞEN		KABUL
DOÇ.DR.GÜÇLÜ OKAY		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
PROF.DR.AHMET KÖSE		
DOÇ.DR.SİBEL YILMAZ TÜRKMEN		

ÖZ

KOBİ'LERDE FİNANSAL TABLOLARIN KREDİ TEMERRÜDDÜ ÖNEMİ VE BİR UYGULAMA

Mahmood KATONGOLE

Araştırma Pride Microfinance Limited, Uganda özelinde kredi temerrüt olaylarına yol açan konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Çalışmanın amacı;

- i. *KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesi ve kredi temerrüdünün Pride Microfinance Limited, Uganda kuruluşu üzerinde oynadığı rolü belirlemek.*
- ii. *Seçilmiş KOBİLERDE finansal tabloların kredi temerrüdüne karşı korumanın ölçüsünü değerlendirmek.*
- iii. *Seçilmiş KOBİLERDE kişisel karakterin kredi temerrüdünü etkileyip etkilemediğini değerlendirmek.*
- iv. *KOBİLERİN yukarıdakilerin dışında Pride Microfinance Limited, Uganda içinde kredi temerrüdünün diğer nedenlerini incelemek,*

Araştırmada, çalışma bulgularının esasını kavramak amacıyla, gerek niteliksel gerekse niceliksel verileri elde etmek için enine kesit çalışma tasarımı ve karışık yöntemler kullanılmıştır. Anket araştırması kredi çalışanları, denetçiler ve KOBİ müşterilerinden oluşan 100 kişiyi kapsamaktadır. Veriler, kendi kendine uygulanan anket sorularından elde edilmiştir.

Çalışma bulguları KOBİLER tarafından hazırlanan ve denetçilere sunulan finansal tabloların düşük kalitede olduğunu, ancak mikro-finance kuruluşuna sunulan denetlenmiş finansal tabloların oldukça iyi kalitede olduğunu göstermiştir. Çalışmada finansal tabloların çoğunun kredi temerrüdünü korumadığı ortaya çıkmıştır. Mahalle baskısı, kredi ödemesinin zamanı ve kredi ürününün tipi gibi diğer faktörlerin KOBİLER arasında kredi temerrüdünde eşit paya sahiptirler. Araştırma ayrıca bazı kolerik kişiliğe sahip olanların popüler optimist, soğukkanlı ve melankolik kişiliklere göre kredi temerrüdüne karşı daha hazırlıklı olduğunu da

göstermiştir. Çalışmada, KOBİ müşterilerinin kredi başvurularını değerlendirirken, Pride Microfinance'ta çalışan kredi personelinin KOBİ'lerden ilave kefil isteme gerektirdiğini ve ayrıca KOBİ kredilerini onaylamak için işletme dönüş süresi istenmesi ve düzenli müşteri ziyaretleri yapılmasını gerektiren sözleşmeler ve ilişkili yöneticilerin ödenmiş KOBİ kredilerini izlemesi ve KOBİ kredilerini yalnızca kanıtlanabilir ve istikrarlı kar marjı olan KOBİ müşterilerine verilmesi gerektiği tavsiye edilmektedir.

Anahtar kelimeler: Finansal tablolar, KOBİ, Kredi temerrüddü.

ABSTRACT

THE SIGNIFICANCE OF FINANCIAL STATEMENTS TOWARDS LOAN DEFAULT: A CASE STUDY OF PRIDE MICROFINANCE LIMITED, UGANDA.

Mahmood KATONGOLE

The Research sought to establish the causes of loan default by SMEs with a specific focus on Pride Microfinance Limited, Uganda. The objectives of the study were:

- i. *To establish the quality of financial statements prepared by SMEs and the role they play in loan defaulting by SMEs in Pride Microfinance Limited, Uganda.*
- ii. *To assess the extent to which financial statements guard against loan defaulting by the selected SMEs.*
- iii. *To assess whether personal character influences loan default by the selected SMEs.*
- iv. *To review other causes of loan default by SMEs in Pride Microfinance Limited, Uganda other than the ones above.*

The research employed a cross sectional survey design and a mixed methods approach to capture both qualitative and quantitative data necessary to comprehend the findings of the study. The research population consisted of 100 respondents including credit staff, auditors and SME clients. Data were obtained using self-administered questionnaires.

The findings of the study indicate that financial statements prepared by SMEs and presented to auditors are of poor quality however the audited financial statements that are presented to the microfinance are fairly of good quality. The study revealed that to a large extent financial statements do not guard against loan default. Other factors such as peer pressure, time of loan disbursement and the type of loan product are equally responsible for loan default among SMEs. The research

also discovered that some Choleric personality individuals are more predisposed to loan default as opposed to the Sanguines, Phlegmatic and Melancholic personalities. The study recommends that while accessing loan applications for SME clients, credit staff in Pride Microfinance need to ask for guarantors as an additional requirement for SMEs to obtain loans, improve turnaround time (TAT) for approving SME loans, include covenants requiring regular client visits and monitoring of disbursed SME loans by relationship managers and only approve loans to SME clients with verifiable and consistent profit margins.

Keywords: Financial statements, SME's, credit default.

ÖNSÖZ

Hayatım boyunca, bugüne kadar bana yaşam ödülünü ve kaderimi ihsan eden Yüce Allah’a şükrediyorum. Araştırmamı şirkette sürdürmeme izin verdikleri için Pride Microfinance Limited şirketine teşekkürü borç bilirim.

Danışmanım Prof. Dr. Murat KIYILAR ve finans bölümünün tamamına proje süresince sağladığı rehberlik ve danışmanlık için en içten takdir ve teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca Salma NALUMANSİ ve Arş.Gör. Ahmet ZELKA’ya da teşekkürlerimi sunarım. Bu özel insanlar çalışmalarında benden motivasyon ve desteklerini hiçbir zaman esirgemediler.

Çalışmam esnasında sevgi ve destekleriyle hep yanımda olan anne ve babama gönülden müteşekkirim. Benim için her zaman rol modeli ve yaşamda elde ettiğim bütün başarıların arkasındaki itici güç oldular.

Mahmood KATONGOLE

İstanbul-2018

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
GİRİŞ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL GİRİŞ

1.1. Çalışmaya İlişkin Genel Bilgiler	1
1.2. Problem Tanımı	4
1.3. Çalışmanın Amacı	4
1.4. Çalışmanın Hedefleri.....	5
1.5. Araştırma Soruları	5
1.6. Çalışma kapsamı.....	5
1.6.1. Coğrafi kapsamı.....	5
1.6.2. Zaman kapsamı	6
1.6.3. İçerik kapsamı.....	6
1.7. Çalışmanın gerekçesi.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Finansal Tabloların Kalitesi	8
2.2. KOBİ'lerin kredi temerrüdünde finansal tabloların oynadığı rol	14

2.3. Finansal tabloların KOBİ'lerin kredi temerrüdünden karşı koruma derecesi.	18
2.4. Kişisel özelliklerin KOBİ'lerin kredi temerrüdü üzerindeki etkisi...	21
2.5. Kredi temerrüdün diğer nedenleri	24
2.6. Özet	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA, VERİ SETİ, YÖNTEMİ VE UYGULAMA

3.1. YÖNTEMİ, VERİ SETİ VE UYGULAMA	26
3.1.1. Araştırma tasarımı	26
3.1.2. Örnekleme yöntemi ve boyutu.....	26
3.1.3. Veri kaynakları	26
3.1.4. Veri Toplama Araçları.....	27
3.1.5. Veri toplama araçların geçerliliği ve güvenilirliği.....	27
3.1.6. Veri Analizi	27
3.2. UYGULAMA VE BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	28
3.2.1. Geçmişe ilişkin bilgiler.....	28
3.2.2. KOBİ'ler tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesi	29
3.2.3. KOBİLERİN kredi temerrüdünde finansal tabloların rolü	37
3.2.4. Finansal tabloların KOBİ'lerin kredi temerrüdü açısından sağladığı korumanın kapsamı	40
3.2.5. Kredi Temerrüdünün diğer nedenleri	45
3.2.6. Kişisel özelliklerin kredi temerrüdüne etkisi.....	48
3.2.7. Katılımcılardan gelen nitel yanıtlar	52
3.2.8. Özet.....	54
SONUÇ	55

KAYNAKÇA	58
EKLER	70

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1: Katılımcıların cinsiyet	28
Tablo 3.2: Katılımcının Deneyimi	29
Tablo 3.3: finansal Tabloların Kalitesi.....	29
Tablo 3.4: Düşük Kaliteli finansal Tablo Göstergeleri	31
Tablo 3.5: Denetlenmiş finansal Tablo Hataları	34
Tablo 3.6: Finansal Tabloların Kredi Personeline Göre Kalitesi.....	35
Tablo 3.7: KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların güvenilirliği.....	37
Tablo 3.8: Kredi kararında Finansal Tabloların Rolü	38
Tablo 3.9: KOBİ Performansını etkileyen ancak Finansal Tablolarda Tutulmayan Bilgiler	40
Tablo 3.10 : KOBİLER tarafından hazırlanan Finansal Tablolarla ilgili Kredi Personelinin Görüşleri.....	42
Tablo 3.11: Kredi Temerrüdünde Finansal tabloların koruması.....	44
Tablo 3.12: Kredi Temerrüdünün Diğer Nedenleri.....	45
Tablo 3.13: Popüler optimist kişilik.....	49
Tablo 3.14: Kolerik Kişilik	50
Tablo 3.15: Soğukkanlı kişilik	50
Tablo 3.16: Melankolik kişilik.....	51

KISALTMALAR LİSTESİ

KOBİ	: Küçük Ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
DFCU	: Uganda Kalkınma Finans Şirketi
TAT	: Yanıt Süresi
BOU	: Uganda Merkez Bankası
ADB	: Afrika Kalkınma Bankası
ACCA	: Yeminli finansal Müşavirler Derneği
CFA	: Yetkili Finansal Analist
CFO	: Finans ve Mali İşler Müdürü
CEO	: İcra Kurulu Başkanı
LTD	: Limited

GİRİŞ

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ'ler) bir ülkenin üretiminde yaşamsal rol oynar ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinin ön sıralarında yer alırlar. Dünya Bankası, KOBİ'lerin gelişmekte olan ülkelerde istihdama yaklaşık %50 ve ulusal gelire %33 katkı sağladığını tahmin etmektedir.

Yukarıdakileri gerçekleştirmek amacıyla, KOBİ'ler faaliyetlerini finanse etmek için finans kuruluşlarından alınan kredileri kullanır. Karşılığında finans kuruluşları bir KOBİ'nin kredi puanını belirlemek için bir dizi araç kullanır; bunlardan en yaygın olanı denetlenmiş finansal tabloların analizidir. Bu temelin kullanılmasına rağmen, kredi temerrüdünün seviyesi finans kuruluşları için büyük bir sorun olmaya devam eder; bu da yıllar içinde KOBİ'de batık krediler için provizyonların artmasına yol açar.

Bu çalışmanın temel amacı, KOBİ'lerin Uganda finans kuruluşlarında KOBİ'lerin kredi temerrüdünün nedenlerini belirlemektir. Bunun özelliği, finansal tabloların niteliğinin ve Uganda finans kuruluşlarında KOBİ'lerin kredi temerrüdünde oynadığı rolün belirlenmesi, finansal tabloların seçilen KOBİ'lerin kredi temerrüdüne karşı ne derece koruma sağladığının değerlendirilmesi, kişisel özelliğın seçilen KOBİ'lerin kredi temerrüdünü etkileyip etkilemediğinin değerlendirilmesi ve Uganda finans kuruluşlarında KOBİ'lerin kredi temerrüdünün diğer nedenlerinin gözden geçirilmesidir.

Çalışma, ilgi ve uygun temsil gibi nitelikli finansal tabloların özelliklerini ve karşılaştırılabilirlik, doğrulanabilirlik, zamanında olma ve anlaşılabilirlik gibi güçlendirici özellikleri incelemiştir.

Araştırmada, çalışmanın bulgularını kavramak için gereken hem nicel hem de nitel verileri elde etmek için kesitsel bir anket tasarımı ve karma yöntem yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırma popülasyonu kredi personeli, denetçiler ve KOBİ müşterileri de dâhil olmak üzere 80 katılımcıdan meydana gelmiştir. Veriler kendi kendine uygulanan anketler yardımıyla elde edilmiştir.

KOBİ'ler tarafından hazırlanan finansal tabloların niteliğini vurgulayarak, oluşturulan veriler; kredi kararlarını verirken denetlenmiş finansal tablolara dayanma ya da kredi başvurusu yapanların değerlendirilmesine ve ödenen kredilerin izlenmesine ilişkin başka yöntemlerden yararlanma kararının verilmesi bakımından Uganda finans kuruluşları için önemlidir. Bu araştırma, KOBİ'ler arasında kredi temerrüdünün nedenleri hakkında mevcut literatüre katkıda bulunmaktadır ve KOBİ'ler arasında kredi temerrüdünün en önemli nedeni olarak finansal tablolar alanında daha fazla araştırma yapılmasını teşvik edecektir. Politikacılar bu çalışmanın oluşturduğu verileri KOBİ'lere borç verirken izlenen kural, prosedür ve politikaların tanımlanmasında kullanacaklardır. Ayrıca, çalışmanın sonuçları, KOBİ'lere işletmelerinin yürütülmesinde finansal tabloların önemini ve bunların nihai olarak, finansörlerin KOBİ'lere borç verme konusunda kararını ne şekilde etkilediğini KOBİ'ler değerlendirme olanağı sağlayacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL GİRİŞ

Bu bölümde, çalışmaya ilişkin genel bilgiler tartışılmakta ve problem tanımı yapılmaktadır. Çalışmanın amacı, hedefleri, araştırma soruları, araştırmanın kapsamı ve çalışmanın gerekçesi bu bölümde ifade edilmektedir.

1.1. Çalışmaya İlişkin Genel Bilgiler

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler ekonomilerin büyümesini desteklemede anahtar rol oynamaktadır, ancak dünya genelinde KOBİ'lerin evrensel olarak kabul edilebilir bir tanımı yoktur. Çalışan sayısı ve finansal varlıkların değeri, KOBİ'lerin tanımlanmasında kullanılan en yaygın parametreler olarak görülmektedir. Gibson & Vaart, 2008, satış hacminin bir KOBİ için en iyi belirleyici faktörü olduğunu iddia etmişlerdir. Avrupa Birliği'nde, bir KOBİ, 50 ile 249 arasında çalışan istihdam eden ve cirosu 50 milyon Avro'yu aşmayan bir işletme olarak sınıflandırılmaktadır (Wymenga, Spanikova, Barker, Konings, & Canton, 2012). Afrika Kalkınma Bankası, KOBİ'leri 500'den daha az sayıda çalışan istihdam eden firmalar olarak tanımlarken (Chelagat, 2012), Uganda'da ise KOBİ'ler, farklı mukrizler tarafından değişken biçimlerde tanımlanmaktadır. Bu çalışmada, KOBİ'ler UGX 100 milyon ile UGX 2 milyar arasında yıllık cirosu olan ve UGX 50 milyon ile UGX 1,5 milyar arasında değişen miktarlarda krediye erişimi olan ticari teşebbüsler olarak tanımlanmaktadır.

Asya ve Pasifik'te, tüm İşletmelerin %98'ine tekabül eden ve ulusal iş gücünün ortalama %66'sını istihdam eden KOBİ'ler bu ekonomilerin sihirli büyümesinin ardında yatan güç olarak değerlendirilmektedir (Asian Development Bank, 2013). Bankalar KOBİ'leri temel ve stratejik işletmeler olarak görmekte olup, onlarla ilişkilerini geliştirmek için iyi bir pozisyon aldıkları anlaşılmaktadır (de la Torre, Martínez Pería, & Schmukler, 2010).

Uganda Finansal Kurumların kredi sınıflandırması ve tahsis yönetmeliğinin (2005) 6 (1a) sayılı bölümü, takipteki kredileri, vadesi gelmiş olan ana para veya faizin doksan gün veya daha uzun bir süre boyunca ödenmemiş olan krediler olarak tanımlamaktadır.

Chelagat, 2012'ye göre, KOBİ'lerin kredi temerrüdü eğilimi yükselmekte ve KOBİ'lere kredi veren tüm bankaların kredi defterinde önemli miktarda takibe konu alacak bulunmaktadır. Onun elde ettiği bulgular, Bangladeş'te KOBİ'lerin ortalama kredi temerrüdü % 5-6 arasında olduğunu belirleyen Shah, 2014'ın bulgularıyla uyumludur. Uganda'daki durum da bundan daha iyi değildir; ödenmemiş, takipteki alacakların karşılıkları sürekli olarak artmaktadır. Bankacılık sektörünün takipteki krediler oranı, Aralık 2015'te %4 iken, Haziran 2016'nın sonunda %6.8'e yükselmiştir (Uganda Merkez Bankası, 2016). Bu artış, Birinci Kademe bankaların artan takipteki alacakları karşılamak için takipteki alacaklara ilişkim karşılıkları artırmalarına neden olmuştur. Örneğin; Development Finance Company of Uganda (DFCU) bankası takipteki alacaklar karşılığını Aralık 2016'da UGX 11.7 milyardan UGX 17.8 milyara artırırken, aynı dönemde Stanbic Bankası karşılıklarda 8 milyarlık bir artış gerçekleştirilmiştir (Stanbic Bank Uganda, 2016).

Kredi başvurusu yapan bir KOBİ'nin uygunluğunu değerlendirmek ve Uganda bankalarının kredi performansını izlemek için kullanılan temel ölçüt başvuran tarafından sağlanan denetlenmiş finansal tabloların analizidir. Mckenna (2014), bankalar yönetmelik uyarınca finansal tablolarını ibraz etmesi gerekmeyen özel şirketlere kredi tahsis ettiğinde, verilen krediyi denetlenmiş finansal tabloları talep ederek izlediklerini belirtmektedir. Bu nedenle, KOBİ kredi müşterileri arasında yaşanan kredi temerrüt yüksek düzeylerinin denetlenmiş finansal tabloların niteliğinden veya diğer faktörlerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı açık değildir.

KOBİ'ler arasındaki kredi temerrüdünün nedenleri akademisyenler ve uygulayıcılar arasında bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Firth, 1980'e göre,

denetçinin bağımsızlığının denetçinin çalışmalarında son derece önemli bir unsur olduğunu ve varsa, finansal tablolar ile ilgili olarak oluşturduğu kanaatin son kullanıcılar açısından değer ifade ettiğini söylemiştir. Akademisyenler denetçinin belirli bir müşteriye karşı olan ekonomik bağımlılığının ve kendi kendisini teftiş etmesi durumunun denetçilerin bağımsızlığını tehlikeye atan kilit faktörlerden bazıları olduğunu belirtmektedirler (Alleyne, Devonish, & Alleyne, 2006). Berberich, 2005, bir denetçi tarafından oluşturulan denetim çıktıların kalitesi ve denetim mütalaasının niteliğinin, denetim kanıtı toplamak için uyguladığı metodolojiye ve denetçinin sahip olduğu bilgilere bağlı olduğunu belirtmiştir.

KOBİ'ler, kredi incelemesine yönelik gerekli bilgileri sağlayabilecek güvenilir finansal sistemler ve muhasebe uygulamalarına sahip değildir (*The East African* , 2014). Mevcut bilgilere göre, Bankaların, denetlenmiş finansal tablolar temin eden firmalara kredi tahsis etme olasılığının daha yüksek olduğunu, çünkü bu tabloların başvuranın güvenilirliğini arttırdığını göstermektedir Tsai & Hua, 2009, tarafından alıntılandığı üzere (Reckers & Panny, (1979); Pillsbury, (1985); Nair & Ritteberg, (1987). Alıntılandığı üzere Gana'da Amoako, Marfo, Gyabaah, & Gyamfi, 2014 tarafından yapılan bir çalışmada, KOBİ'lerin yıl sonunda yıllık raporlar hazırlamadığı belirlenmiştir. KOBİ'ler arasında gelir ve gider kayıtlarının tutulması ve devam ettirilmesi büyük bir zorluk teşkil etmektedir ve bunun en büyük nedeni muhasebe bilgilerinin verimsiz kullanılması ve büyük ölçüde muhasebe bilgilerinden yoksun olunmasıdır (Maseko & Manyani, 2011). Dolayısıyla, bir denetçinin öz denetime neden olacak şekilde, bir KOBİ'ye ait finansal tabloları bir araya getirmek için eksik kayıtlara dayalı olarak hareket etme ve krediler için başvuranlar tarafından sunulan finansal tabloların kalitesini azaltabilecek şekilde bunları yine kendisinin denetlemesi ihtimali yüksektir.

Karlan, Mullainathan, & Robles, (2011) tarafından yürütülen bir çalışmada, bazı kişilik özelliklerinin diğerleri ile karşılaştırıldığında kredi temerrüdüne yol açma şansının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Breza, (2011) emsallerin baskısının ve kredi

geri ödemesinin birbiriyle ilişkili olduğunu ortaya atarken, Namakula, (2003) kredi tahsis koşullarının borcun geri ödenmesini etkilediğini belirtmiştir.

Ayyagari, Beck, & Demircuc-Kunt, (2003)'e göre, denetlenmiş finansal tabloların KOBİ'lerin kredi temerrüdün ana nedeni olduğunu belirleyen az miktarda araştırma bulunmaktadır. Dolayısıyla, yukarıda belirtildiği gibi, literatür kredi temerrüdün tüm nedenlerini kapsamamaktadır. Bu nedenle, bu çalışma, büyük ölçüde denetlenmiş finansal tablolar ve kişisel özellikler üzerine odaklanarak, KOBİ'lerin kredi temerrüdünü etkileyen faktörleri incelemeye çalışmaktadır.

1.2. Problem Tanımı

Pride Microfinance LTD, Uganda; denetlenmiş mali tabloların analizine dayanarak işletmelere kredi sağlar. Bu temelin kullanılmasına rağmen, kredi temerrüdünün seviyesi kuruluş için büyük bir sorun olmaya devam eder; bu da yıllar içinde işletme sektöründe batık krediler için provizyonların artmasına yol açar. 2014 yılında, Pride Microfinance LTD, Uganda; UGX 9.8 milyar işletme sektöründe batık krediler için provizyonlar kaydetmiştir; bu da bütün işletme kredilerinin %8.91'ini temsil etmektedir; 2015 yılında ise Microfinance; KOBİ portföyünün %9.10'una dönüşen UGX 12.0 milyar düzenine yönelik bir batık kredi provizyonu yapmıştır, 2016 yılında, batık KOBİ kredileri için provizyonlar, portföyün %9.26'sını temsil eden UGX 13.1 milyar idi ve 2017 yılında Microfinance batık İşletme kredileri için UGX 16.9 milyar sağlamıştır ve bu da %12.24'ünü temsil etmektedir (Pride Microfinance LTD, 2017). Dolayısıyla bu çalışmayı gerçekleştirme ihtiyacı Pride Microfinance LTD, Uganda'nın işletme sektöründe kredi temerrütlerinin nedenlerini belirlemektir.

1.3. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, özellikle finansal tabloların ve kişisel karakterin önemine odaklanarak KOBİ'lerin kredi temerrüdün nedenlerini belirlemektir.

1.4. Çalışmanın Hedefleri

(i) KOBİ'ler tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesini değerlendirmek ve bunların finansal kuruluşlarda KOBİ'lere ilişkin kredi temerrüdünde oynadıkları rolü belirlemektir.

(ii) Finansal tabloların, seçilmiş KOBİ'lerin kredi temerrüdüne karşı sağladığı koruma kapsamının değerlendirilmesidir.

(iii) Kişisel özelliklerin, seçilmiş KOBİ'lerin kredi temerrüdünü etkileyip etkilemediğini değerlendirmektir.

(iv) Yukarıdaki nedenlerden farklı, finansal kuruluşlardaki KOBİ'lere ilişkin kredi temerrüdünün diğer nedenlerinin gözden geçirmektir.

1.5. Araştırma Soruları

(i) KOBİ'ler tarafından hazırlanan denetlenmiş finansal tabloların kalitesi nedir ve bunlar kredi temerrüdü konusunda nasıl bir rol oynamaktadır?

(ii) Denetlenmiş finansal tablolar, KOBİ'lerin kredi temerrüdü konusunda ne ölçüde koruma sağlamaktadır?

(iii) Kişisel özellikler, KOBİ'lerin kredi temerrüdünü nasıl etkilemektedir?

(iv) Finansal kuruluşlarda KOBİ'lerin kredi temerrüdünün diğer nedenleri nelerdir?

1.6. Çalışma kapsamı

1.6.1. Coğrafi kapsamı

Coğrafi olarak çalışma 6-9, Victoria Office Park, Block B, Bukoto, Ben Kiwanuka, Okot Close adresinde yer alan *Pride Microfinance Limited, Uganda* kuruluşunun merkez ofisinde yürütülmüştür. Çalışmanın parçası olarak, aynı zamanda Wandegaya, Kawempe ve Entebbe Caddesi şubesi de ziyaret edilmiştir. Pride

Microfinance Limited kuruluşunun seçilmesinin nedeni, kuruluşun Uganda'da yer alan ve varlık ile şube bazında (Uganda Bankası) en büyük Mikro Saklama kuruluşu olmasıdır.

1.6.2. Zaman kapsamı

Çalışma 2014 - 2017 yılları için yürütülmüştür, çünkü bu dönemde Uganda Mukrizleri ve finansal sektör artan KOBİ temerrütleri yaşanmıştır.

1.6.3. İçerik kapsamı

Çalışmada Pride Microfinance Limited, Uganda kuruluşunda KOBİLERİN kredi temerrüt nedenleri, özellikle denetlenmiş finansal tablolar, kişisel karakterler ve yukarıda bahsedilenlerin dışındaki nedenlere odaklanılmıştır. Çalışmada finansal tablolarla ilgili uygunluk ve doğruluk ölçüsü, sunum gibi asli özellikler dikkate alınmış ve ayrıca kıyaslanabilirlik, zamanlama ve anlaşılabilirlik gibi iyileştirilmiş özellikler incelenmiştir. Ancak çalışmada ayrıca kişisel özellik gibi kredi temerrüdüne yol açan diğer muhtemel nedenleri belirlemek amacıyla bunların üzerinde durulmuştur.

1.7. Çalışmanın gerekçesi

(i) Çalışmada KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesi ön plana çıkmıştır. Elde edilen veriler Micro Saklama Kuruluşlarının (MSK) kredi tesis edilirken, başvuru sahiplerinin denetlenmiş finansal tablolara dayanarak mı yoksa kredi başvurularıyla ilgili diğer yöntemlerin (ve ödemelerin izlenmesi) mi kullanılması gerektiği konusunda karar vermesi açısından önemlidir.

(ii) Çalışmada ayrıca KOBİLER arasında temerrüde yol açan nedenlere ilişkin mevcut bilgi kaynakları da kullanılmış ve bu çalışmalar KOBİLER arasında temerrüde yol açan ana nedenle ilgili olarak finansal tablolar alanında daha fazla araştırma yapılmasına yol açacaktır.

(iii) Bu çalışmadan doğan bilgiler, KOBİLERE kredi veren kuruluşların takip edilecek politikayı belirleyecek olanların yönetmeliklerini, prosedürlerini ve politikalarının formüle edilmesi açısından yararlı olacaktır.

(iv) Bu çalışmanın sonuçları KOBİLERİN işletme faaliyetinde finansal tabloların ne kadar önemli olduğunu ve bunların KOBİLERE kredi verme kararında nihai olarak nasıl etken olduğunu kabul etmelerini sağlayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölüm araştırma değişkenleri üzerinde yapılan daha önceki çalışmalara dayalı literatür taramasını kapsamaktadır ve aşağıdaki sıralamaya dayalı olarak araştırma hedefleri ve değişkenlerine odaklanmaktadır:

- (i) KOBİ'lerce hazırlanan finansal tabloların kalitesini belirlemek,
- (ii) Finansal tabloların KOBİ'lerin kredi temerrüdünden ne ölçüde koruduklarını değerlendirmek,
- (iii) Kişisel özelliklerin KOBİ'lerin kredi temerrüdünü etkileyip etkilemediğini değerlendirmek
- (iv) KOBİ'lerin kredi temerrüdünün diğer nedenlerini gözden geçirmek.

Araştırmacının bilgiye dayalı sonuçlar elde etmesini sağlamak amacıyla, araştırma bulguları, farklılıklar ve uyuşan noktalar veya benzerliklerin belirlenmesi amacıyla mevcut literatürde var olan bulgular ile karşılaştırılacaktır.

2.1. Finansal Tabloların Kalitesi

Finansal raporlama, finansal verileri kaydetme, analiz etme ve özetlemeye ilişkin bir yöntemdir (ACCA, 2017). Ciesielski, Henry & Selling, (2017) pratikte finansal raporların kalitesinin büyük ölçüde değiştiğini belirlemişlerdir. Ciesielski, Henry, & Selling, (2017)'e göre, yüksek kaliteli finansal raporlama analistlere bir şirketin performansını ve gelecekteki beklentilerini değerlendirirken yararlı bilgiler sağlayan bir mekanizmadır. Düşük kaliteli finansal raporlama ise yanlış, yanıltıcı ve eksik bilgiler içermektedir. Finansal tabloların kalitesinde meydana gelen kusurların sayısız sonuçları olabilmektedir. Ernst & Young, (2013) tarafından dünya genelinde 36 ülkede yürütülen ve yönetim kurulu üyeleri, üst yöneticiler, yöneticiler ve diğer çalışanlar da dahil olmak üzere 3.000 katılımcıdan oluşan bir araştırmada, katılımcıların %20'sinin kendi şirketlerinde manipüle edilmiş finansal tabloların abartılmış satışlar ve düşük gösterilmiş

maliyetler arasında değişen bilgiler barındırdığı belirlenmiştir (Ernst & Young, 2013).

Dichev, Graham, Harvey, & Rajgopal, (2013) 169 katılımcıdan oluşan bir ankette, ABD kamu şirketlerin finans ve mali işler müdürlerin %20'sinin herhangi bir dönemde kazançları manipüle ederek ekonomik performanslarını yanlış sunmuş olabileceklerini gözlemlemişlerdir. Araştırmacılar ayrıca, bu tür şirketler için, hisse başına kazançların (HBK) %10'unun sıklıkla yönetildiğini belirlemişler. Bu sonuç sadece akademisyenler için değil, aynı oranda uygulayıcılar için de kaygı vericidir. Bu nedenle, finansal raporlama kalitesindeki aşırı düzeydeki kusurların sadece yatırımcı kaybı ile değil, aynı zamanda finansal sisteme olan güvenin azalması ile de sonuçlanan yüksek profilli skandallara neden olmuş olması hiç de şaşırtıcı değildir.. Uganda bankalarında takipteki kredilerde yaşanan artışın arkasında bankaların kardi başvurularını değerlendirmesinde ve onaylamasında temel ölçüt olan finansal tablolar ile oluşturulan büyük destek yatmaktadır. Finansal tabloların düşük kalitesi ile ilgili yukarıda bahsedilen zengin araştırma bulguları, araştırmacıların düşük kalitenin kazançların kalitesinin değerlendirilmesini ve değerlendirme yapılmasını engellemesinden dolayı finansal tabloların sorunun bir parçası olabileceğini düşünmesine yol açmıştır. Dolayısıyla, sağlanan bilgiler şirketin performansını değerlendirmek için yararlı değildir ve bu nedenle kredi kararları vermek kolay değildir.

Şirket faaliyetleri yolunda gittiğinde dönemlerde elde edilen gelirlerin daha düşük gösterilmesine neden olan gelir düzeltmeleri gibi muhasebe uygulamaları ve şirketin faaliyetlerinde sıkıntı olduğunda muhasebeciler tarafından uygulanan agresif seçenekler işletmeye ilişkin gerçek resmi gizlemekte ve dolayısıyla finansal tablolara dayalı olarak verilen ekonomik kararları etkilemektedir. Ronen & Yaari, (2011) gelirlerin düzeltilmesini, rapor edilmiş kazançları ve bunların yorumunu etkilemek için gerçekleştirilen kasıtlı eylemler olarak tanımlamışlar. Gelirler giderler değiştirilerek veya varlıkların değer azalmasının düşürülmesi gibi muhasebe hesaplamalarını değiştirmek gibi muhasebe tercihleri yapılarak yukarı yönlü olarak

değiştirilebilmektedir. Enron'un eski baş finansal işler müdürü Andrew Fastow, muhasebe kurallarının belirsiz olabileceğini itiraf etmiştir ve ayrıca suçunun halka Enron'u olduğundan daha iyi gösterecek finansal yapılar oluşturulması olduğunu eklemiştir (Ronen & Yaari, 2011).

İşletmelerin yöneticileri, muhasebe kurallarını, finansal tabloların kullanıcılarının zararına olacak ve kendi çıkarlarına en iyi şekilde hizmet edecek bir resim yansıtacak şekilde değiştirme kapasitesine sahiptir. Lewis, (2012)'e göre, gelirlerde yapılan düzeltmeler tespit edilse bile, bunların düzmece muhasebe uygulamaları olduğunun bir göstergesi olmayabileceğini belirtmektedir. İşletmelerin yöneticilerinin şirketlerinin performansını farklı göstermek ve dolayısıyla KOBİ kredilerinin kötü performansına neden olacak şekilde kredi verenlerin kararlarını etkilemek amacıyla faydalandıkları bu belirsizliktir. Hazırladıkları ve nihai kullanıcılara sundukları finansal tabloların kalitesinden de anlaşılacağı üzere, yöneticilerin bu davranışının ağırlığı Enron'un eski CFO'su Andrew Fastow'un Yolsuzluk Müfettişleri Birliği (ACFE) tarafından Las Vegas'te düzenlenen yıllık yolsuzluk konferansında yaptığı konuşmasında sarf ettiği sözlerden anlaşılmaktadır. Eylemlerinden dolayı üzgün olup olmadığı konusunda bir soru ile karşı karşıya kaldığında, *"Hapishane kimlik kartımı her zaman yanımda taşıyorum. Şu anda da cebimde ve her sabah uyandığımda ona bakıyorum ve birçok insana verdiğim zararı hatırlıyorum"* demiştir. Finansal kuruluşların KOBİ defterindeki aktiflerin sürekli kötüye giden kalitesi de Fastow'un itirafındakine eşit düzeyde bir tehdit ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, öncelikle KOBİ'lerin kredi başvurusunun değerlendirilmesi ve incelenmesi sürecinde finans kuruluşlarına verdiği finansal tabloların kalitesine bakarak sorunun muhtemel nedenini belirlemenin zamanı geldi.

Ciesielski, Henry, & Selling, (2015) genel olarak kabul edilmiş muhasebe ilkelerinden sapan finansal raporların genellikle düşük kaliteli olarak kabul edildiğini belirtmektedir. Bu gibi durumlarda kazanç kalitesinin değerlendirilmesi imkânsızdır, çünkü önceki dönemlerle karşılaştırmalar yapılması mümkün değildir. Finansal Raporlamadaki bu kısır döngü, New Century Financial Company'de 2007'de milyarlarca

dolarlık yüksek faizli gayrimenkul ipoteği yaptığında ve kredi geri satın alım kayıpları için sadece asgari tutarlar rezerve ettiğinde ortaya çıkmıştır (Beck, 2008). Bliss, (1924), kar öngörmeyen ancak tüm kayıpları öngören muhafazakâr yaklaşımın muhasebe uygulamalarını takip ettiğini belirtmektedir. Basu, (1997) muhafazakârlığın mutlak olmadığını, ancak muhasebecinin kayıplar kötü haberler olarak tanımlamaktansa kazançlar iyi haberler olarak tanımlaması için daha yüksek bir doğrulama düzeyi istemesi gibi derecelere karakterize olduğunu belirlemiştir. Finansal kurumların müşterisi olan KOBİ'lerde, stokların fiziksel varlığı için doğrulama seviyeleri, yapılan masrafların kanıtları ya da hukuki gerekçelerle hak ve yükümlülüklerin oluşturulması oldukça şüphelidir ve yine de muhafazakârlığın finansal tablolarda egemen olmasının anahtarıdır.

Finansal raporlamanın esas amacı, bir kredi verenin kredi verme kararını da içerebilecek ekonomik kararlar vermek için faydalı finansal bilgileri sunmaktır. Aslında, yatırımcılar, kredi verenler ve borç verenleri de kapsayan kaynak sağlayıcıları finansal bilgilerin asıl kullanıcıları olarak değerlendirilmektedir (CFA Institute, 2017). Finansal bilgilerin son kullanıcılar açısından faydalı olabilmesi için, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) sahip olunması gereken bazı temel nitelikleri tanımlamaktadır;

Finansal tabloların sağladığı bilgiler, kullanıcının kararında fark yaratma potansiyeline sahip olmalıdır. Yani, finansal bilgiler önemlidir ve bundan dolayı zamanında açıklanmalıdır (CFA Institute, 2017). Ancak, bu gereklilikleri karşılamak için, finansal tablolarda sağlanan bilgiler kullanıcının geçmiş kararlarını değerlendirmesine ve tahmin yapmasına yardımcı olabilmelidir, yani öngörülen değeri olmalı ve onaylanmalıdır. Ne yazık ki, KOBİ'ler tarafından hazırlanan finansal tablolar bu gerekliliklerin gerisinde kalabilmekte ve bu da kredi kararlarında önemli olabilecek bir bilgi ihmaline neden olabilmektedir.

Finansal bilgiler, istenen ekonomik durumu temsil etmek adına hatasız, tarafsız ve eksiksiz olmalıdır. Bu durumda bu tür bilgiler güvenilir olarak sunulmalıdır. Ancak, finansal bilgilerin kesin olmaması ve kullanıcının olguları tam olarak anlamasını sağlayan belirli bilgileri içermemesi ve kusurlardan kaynaklanan hatalar ve komisyon hataları barındırması durumunda, bu tür bilgiler son kullanıcıyı yanlış yönlendirebilmektedir. Bu nedenle, finans kurumları için KOBİ'lerin kredi defterinin zayıf performansı göz önüne alındığında, araştırmacı, KOBİ'lerin finansal kuruluşlara sağladığı finansal tabloların, kredi verenin doğru kredi kararını verebilmesi için güvenilir olup olmadığını araştırmak isteyecektir.

ACCA, (2017), karşılaştırılabilirliği, yararlı finansal bilgiler için çok önemli olan başka bir özellik olarak belirtmiş. Bu, finansal bilgilerin kullanıcısının öğeler arasındaki benzerlik ve farklılıkları tanımlamasını ve anlamasını sağlar. Bu nedenle, finansal tablo bilgileri, kullanıcıların finansal verilerin daha kolay karşılaştırılabilmesini sağlamak için zaman içinde ve kuruluşlar arasında istikrarlı bir şekilde hazırlanmalıdır (CFA Institute, 2017).

Aynı şekilde finansal tablo bilgileri, farklı bilgi sahibi ve bağımsız gözlemcilerin, bilgilerin dürüstçe sunulduğunu ve gösterilmesi gereken ekonomik olguyu göstermesini sağlayacak şekilde olmalıdır. IFRS bunu doğrulanabilirlik kavramı olarak adlandırmıştır. Bu nedenle araştırmacı, bu çalışmada KOBİ'lerin hazırlamış olduğu finansal tabloların bu ilkeye uygun olup olmadığını belirlemeye çalışacaktır.

Yeterli ekonomik kararlar alınmasını kolaylaştırmak için finansal bilgilerin zamanında sağlanması gerekmektedir. ACCA, (2017) bilginin eskidikçe daha az fayda sağladığını savunmaktadır. Bu durumda, araştırmacı KOBİ'lerin bankaya sağladığı bilgilerin güncel olup olmadığını ve gösterilmesi gereken şirketin şimdiki ekonomik durumu gösterip göstermediğini belirlemelidir.

Finansal tablolarda sunulan bilgilerin anlaşılabilir olması, finansal bilgilerin son kullanıcıları için son derece önemlidir. Karmaşık ekonomik olguların salt kullanıcıların bunları anlayamaması nedeniyle finansal tablolardan kaldırılması mümkün değildir., kullanıcıların bunları özenli ve gönüllü olarak incelemesi sonucunda ticari ve ekonomik faaliyetler hakkında makul düzeyde bilgiye sahip olmasını sağlamak amacıyla finansal bilgiler açık ve kesin bir şekilde sunulmalıdır. CFA Institute, (2017) finansal tabloların, karar vermede önemli olmasına rağmen ölçülemeyen bazı bilgileri içermediğini belirlemiştir. Bu nedenle araştırmacı bu çalışmada kredi temürrüdünün diğer olası nedenlerini de araştıracaktır.

Kredi ortamında kredi taahhüdü kalitesi, potansiyel bir müşterinin kredi değerlendiricisine sağladığı bilgi kalitesinden etkilenmektedir. Bu da ilk kayıtların yapıldığı defterlerin kalitesine bağlıdır. Shields & Shelleman, (2011) tarafından, küçük işletme sahiplerinin işletmede quick books yazılımını ne sıklıkla kullandığını belirlemek üzere yaptıkları araştırmada, araştırma sonuçları KOBİ'lerin günlük faaliyetlerin kaydedilmesi ve yönetilmesinde muhasebe yazılımını nadiren kullandığını göstermiştir. Bunun sonucu, bankalar tarafından kredi başvurusu yapanları değerlendirmek için kullanılamayacak kadar yanlış faaliyet kayıtları takımıdır (The East African Newspaper, 2014). Bu bulgu, finansal kurumlarda uygulanabilirliğini anlamak açısından bu çalışmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Maseko & Manyani, (2011) tarafından yürütülen bir araştırmada, KOBİ'lerin doğru muhasebe kayıtlarını tutmadığı tespit edilmiştir. Budan dolayı araştırmacılar, Zimbabwe'nin Bindura bölgesinde KOBİ'lerin, verimsiz finansal performans raporlamasına neden olan eksik muhasebe verilerinin bildirildiği bir örnek olay incelemesi gerçekleştirmişler. Bu çalışma, KOBİ'lerin davranışları üzerine ışık tutmaktadır ancak bu araştırma Zimbabwe'de yapıldığından, Uganda'daki bulguları da doğrulamak için bu çalışmanın yapılması gerekliliği hâsıl olmuştur.

Amoako, Marfo, Gyabaah, & Gyamfi, (2014) diğer tüm araştırmacıların bulguları doğrultusunda, KOBİ'lerin eksiksiz muhasebe kayıtları tutmamanın yanı sıra yılsonunda bile yıllık raporlar hazırlamadıklarını belirtmişler. Bu çalışmada, araştırmacılar Gana'nın Sunyani belediyesindeki 104 KOBİ'yi örnek olarak almışlardır. Bulgular, danışmanlık ücretlerinin yüksek maliyeti ve muhasebe kayıtlarının tutulması için gerekli ön koşulların eksikliği nedeniyle belediye'deki KOBİ'lerin muhasebe kayıtlarını tutmadığını göstermiştir. Bu bulgu Uganda'daki durum için geçerli olabilir, ancak bu alanda Uganda ve özellikle finansal kuruluşlarla bağlantılı hiçbir deneysel araştırma bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, araştırmacının gerçeği ortaya çıkarmasına imkân verecektir.

2.2. KOBİ'lerin kredi temerrüdünde finansal tabloların oynadığı rol

Çoğu durumda, KOBİ'lerin sahipleri aynı zamanda yönetici olarak görev yapmaktadır. Bu yöneticiler hisse senedi piyasalarından fon almak konusunda deneyim ve bilgi sahibi değildir ((Blumberg and Letterie, 2008) Gama & Geraldles, (2012) tarafından alıntılındığı üzere). Bu nedenle birincil finansmanın tek alternatif kaynağı mevcut ticari bankalardır. Maalesef, KOBİ'lerin güvenilir finansal bilgiye sahip olmamaları nedeniyle, finansal kuruluşlar genellikle onlara kredi vermekten çekinmektedirler Gama & Geraldles, (2012) ve Basel III banka denetim çerçevesinin sıkı gereksinimleriyle (Basel Comitee on Banking Supervision, 2005) birlikte, kredi riskinin tahmin edilmesi modern finans kurumlar için bir seçenek olmuştur. Bundan dolayı KOBİ'ler, finansal kurumların finansmanlarına erişmek için genellikle zorlu koşullara uymak zorundadır. Bu arada, ((Blumberg and Letterie, 2008) Gama & Geraldles, (2012) tarafından alıntılındığı üzere) küçük firmaların kalitelerini borç verenlere ifade etmeleri kolay olmayan bir görevdir ve ayrıca bu KOBİ'ler nadiren borsada işlem görmektedir ve herhangi bir yönetmelik kapsamında finansal tabloları sağlamaları gerekmemekte ve finans analistleri tarafından takip edilmemektedirler(Berger, 2006) ve bankalar KOBİ'lerin risk profilini uygun bir şekilde değerlendiremediğinden, yanlış kaynak tahsisi söz konusu olmaktadır Gama & Geraldles, (2012) tarafından alıntılındığı üzere Berger ve Udell, (1998); Wu ve diğerleri

(2008), finansal tabloların KOBİ'lerin kredi temerrüdünde büyük bir rol oynadığı konusunda tam olarak görüş birliğine varmışlardır. Aslında, "KOBİ'lerin sahipleri, yönetiminin deneyimi eksikliğinden ve yararlı raporlar üretebilecek personelin yetersiz olmasından dolayı bankalara sundukları finansal tablolar düşük kalitelidir" demişlerdir. Gama & Geraldes, (2012) KOBİ'lerin risk profillerinin ölçülmesinde kullanılan finansal tabloların alınan kredilerin ödenmemesine neden olan eksikliklerinden bahsederken, bankaların "özellikle KOBİ'lerin beklenen ve beklenmeyen zararlarını en aza indirgeyen kredi riski modelleri" geliştirmesini savunmuşlardır. Gıda ve içecek imalat sektöründe faaliyet gösteren Portekizli KOBİ'ler arasında yapılan bu çalışma, finansal tabloların KOBİ'lerin kredi temerrütü yükümlülüğünde oynadığı rolü ortaya çıkarmaktadır. Çalışmamız ise araştırmacıların bulgularının Uganda'da geçerli olup olmadığını doğrulamaktadır.

Finansal kuruluşlar, fon almak isteyen KOBİ'lerden onaylı denetçiler tarafından denetlenmiş finansal tablolarını sağlamalarını istemektedir. Bu denetçiler, bir finansal kurumun önceden onaylandığı denetçiler listesinden seçilmektedir. Bu nedenle, bu denetlenmiş finansal tabloların KOBİ'nin gösterilmesi gereken gerçek ekonomik durumu yansıttıkları varsayılmaktadır, ancak yeni akademik araştırmalar ve kurumsal başarısızlıklar, denetçilerin uzman olup olmadığından bağımsız olarak finansal tabloların kalitesinin karanlık bir resmini ortaya koymaktadır. The Economist, (2014)'e göre finansal tabloların kalitesi denetçilerin bağımsızlık seviyesine ve denetçilerin çalışmalarında uyguladıkları yönteme bağlıdır. Finansal tablolar ve KOBİ'lerin kredi temerrüdünde oynadığı rolü tam olarak anlamak için araştırmacı, o finansal tablolar denetçinin elindeyken neler yapıldığının açıklanmasının uygun olacağını düşünmektedir.

Kamau, Samuel, & Mutiso, (2014), denetçinin bağımsızlığını, etkilenmeyen zihinsel tutumu tehdit eden koşullardan bağımsız olmak olarak tanımlamaktadır. Kamau, Samuel, & Mutiso, (2014), Kenya'daki iç denetçilerin bağımsızlığı ve becerileri arasında istatistiksel olarak güçlü bir ilişki olduğunu belirlemiştir; ancak bu çalışma, bağımsız olunmamasının KOBİ'lerin hazırladığı finansal tabloların kalitesi ile bir ilgisi olup

olmadığını belirlememiştir. Diğer yandan Kakuru, (2008), kredi almak isteyen KOBİ'lerin kredi alma şanslarını artırmak için bankaların kredi görevlilerine yanlış beyanda bulunduklarını belirtmiştir. Bununla birlikte, araştırmanın bulgularında açık olmayan olan şey bu yanlış beyanların, bankaya sunulan finansal tablolarda veya kredi görevlilerinin KOBİ'lerden elde ettikleri finansal ve finansal olmayan verilerinde yer alıp almadığıdır. Finansal tabloların kalitesi ve denetçi bağımsızlığı problemi sadece KOBİ'lere özgü değildir. The Economist Magazine, (2014), Amerika Birleşik Devletler'deki PricewaterhouseCoopers (PWC), Earnest and Young (EY), Deloitte ve Klynveld Peat Marwick Goerdeler (KPMG) olan dört büyük denetim firması tarafından gerçekleştirilen standart dışı denetimlerin uzun bir listesini yayınlamıştır. Yayın, bir yıldan kısa süre sonra iflas eden firmalara yapılan kalitesiz denetimleri de içermektedir. 'Economist' dergisine göre Tesco gibi şirketler, şüpheli finansal tabloları imzalaması için PWC'ye 10,4 milyon ödemiştir. Bu nedenle denetim firmalarının bu tür skandallara karışıp karışmadıkları ve bankaya sundukları finansal tablolar KOBİ'lerin ekonomik durumunu gerçeğe uygun ve adil bir biçimde yansıtıp yansıtmadığı konusunda bizleri şüphe içinde bırakmaktadır ve bu finansal kuruluşların performansını uzun zamandır karakterize eden yaygın kredi temerrüdüne atfedilmemelidir.

Ne yazık ki, denetçilerin standart dışı denetimlerinin neden olduğu skandallar azımsanamayacak kadar çoktur, ABD'de; PWC, Amerika tarihinin en büyük banka çöküşü olan Colonial Bank'ın iflas etmesine yol açan büyük yolsuzluğu ortaya çıkarmamakla suçlanmıştır (Fitzgerald, 2014). Aynı şekilde, KPMG'den iki denetçinin, iflas etmeden önce Tier One bankası için yaptıkları iş nedeniyle halka açık şirketlerde çalışmalarını yasaklanmış (Olberding, 2014). Lehman Brothers iflas etmeden sekiz ay önce Ernst ve Young tarafından yapılan bir denetimde bankanın kaldıracağını gizleyen geri satın alım işlemleri hakkında sessiz kaldıkları belirlenmiştir-tir (The Economist Magazine, 2014).

Hindistan'da, bir teknoloji şirketi olan Satyam'ın yönetimi, muhasebe kayıtlarını başarıyla manipüle etmiş ve şirketin finansal durumunu farklı göstermiştir;

şirketin denetçileri şirketin iflas ettiği yıl olan 2009'a kadar bu durumu gizlemişlerdir (Rochan, 2014); Çin'de ise, ağır iş makineleri üreten Caterpillar satın aldığı yeni firmanın muhasebe kayıtlarında listelenen envanterin çoğuna sahip olmadığını keşfettikten sonra, firmanın iktisap bedelinden 580 milyon dolar silmek zorunda kalmıştır (Rovnick, 2013).

Yatırımcıların denetim kalitesini belirli bir firmanın muhasebe bilgilerinin güvenilirliği açısından önemli bir ölçüt olarak gördüğünü ve dolayısıyla da böylesine önemli bir denetim güvencesinin finansal tabloların daha iyi kalitede olması ile ilgili olduğunu belirtmekte fayda vardır.(Tsai & Hua, 2009). Aslında, Teoh & Wong, (1993) daha büyük denetçilerin daha kesin kazanç elde ettikleri sonucuna varmışlardır. Bu durum, KOBİ kredileri için analistlerin, borç verdikleri KOBİ'lerin finansal sağlığını değerlendirmek için doğru aracı kullanıp kullanmadığını sorusunu akla getirmektedir. Dolayısıyla, kredi alanların onaylı denetçiler tarafından denetlenmesinden sonra finansal kuruluşlara sundukları finansal tabloların, finansal kuruluşlardaki KOBİ'lerin geniş kapsamlı kredi temerrüdüyle ilgili olup olmadığını tam olarak anlamak için bu çalışmayı yürütmeye ihtiyaç vardır.

Müşterinin faaliyetleri ile ilgili olarak sahip olunan bilgiler ve dolayısıyla da bir denetçinin finansal tablolar hakkında edindiği görüşün kalitesi denetimin geleneksel bir denetim yaklaşımı (TBA) veya sistematik bir denetim (SSA) yaklaşımı belirleyip uygulayıp uygulamadığına bağlıdır. (Berberich, 2005). Zahra & Jahromi, (2011) İran'da farklı denetim firmalarında isihdam edilen denetçiler arasında bir araştırma yapmışlar ve sistematik denetim yaklaşımını belirleyen denetçilerin müşterinin faaliyetleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğunu belirlemişlerdir. Araştırmacılar, SSA'da denetçinin finansal tablolardan başlayarak ve müşterinin işlemlerini ve ilgili risklerini ve bunların finansal tablolarda nasıl rapor edildiğini belirleyerek yukarıdan aşağıya doğru bir yöntem izlediğini belirlemişlerdir. Diğer yandan, TBA ise denetçinin orijinal girdinin belgelerini incelediği ve finansal tabloları incelemek üzere yukarı yönlü bir yaklaşım izlediği bir denetim yaklaşımıdır.

Przamani ve diğerleri (2011) tarafından alıntılandığı üzere Libby (1995) bilgi birikimini genel alan bilgisi ve alt uzmanlık bilgisi de dahil olmak üzere hafızada bulunan bir enformasyon olarak tanımlamıştır. Bir müşterinin işinin takdir derecesi ve aynı anda denetimin kalitesi temel olarak denetçinin kullandığı denetim yaklaşımı ile belirlenir (Porzamani, 2011) . Schultz, Bierstaker, & O'Donnell, (2010), SSA yaklaşımının denetçinin bir müşterinin işletmesinin iş riskini daha iyi değerlendirmesine olanak tanıdığını kabul etmiştir ancak finansal kurumlardan kredi almak isteyen KOBİ'lerin finansal tablolarını gözden geçiren denetçilerin hangi yaklaşımı kullandığı açık değildir. Bu çalışmada araştırmacı, denetçilerin benimsediği yaklaşımın, KOBİ'ler tarafından sağlanan finansal bilgilerin kredi uygulamasının değerlendirilmesi esnasında rahatlıkla kullanılabilir bir görüşün oluşturulması için denetledikleri şirketi tam olarak anlamalarına imkân verip vermediğini belirlemeye çalışacaktır.

2.3. Finansal tabloların KOBİ'lerin kredi temerrüdünden karşı koruma derecesi.

Kundid & Ercegovac, (2011) KOBİ'lerin kredi temerrüdünün, kredi alma sözleşmesi belirtilen şartları ve koşulları yerine getirmek isteksizliği veya yetersizliğinden kaynaklandıklarını belirlemiş. Bu nedenle bir finansal kurum, doğru kredilendirme teknolojisini kullanarak bir müşteri kredi defterine eklemeyen önce bir KOBİ başvuru sahibiyle ilişkili riski belirlemek ve ölçmek amacıyla pratik risk yönetimi yaklaşımlarını benimsemelidir (Kundid & Ercegovac, 2011) tarafından alıntılandığı üzere (Berger ve Udell, 2005). Bu teknoloji, finansal bilgi oranları ve trend analizi gibi araçları kullanarak KOBİ'ler tarafından sağlanan finansal bilgilerin kapsamlı bir şekilde incelenmesini içeren tarama ve taahhüt prosedürlerinden, birincil bilgi kaynaklarının tek kombinasyonundan oluşur. Bu çalışmada araştırmacı, finansal tabloların kredi riskine karşı korumada kilit rol oynadığını, yalnızca çalışmasının Hırvatistan'da yapıldığını ve bu ülkedeki tüm işletmelerin %99,4'ünün KOBİ olduğunu ve devletin bu şirketlerin operasyonlarında üst sıralarda yer aldığını kabul etmiştir. Uganda'da durum, KOBİ'lerin faaliyetleri resmi nitelikte olmadığından ve görevlerini yerine getirme yönünde devlet katılımının düşük veya hiç olmadığından farklılık gösterebilmektedir.

St-Pierre & Bahri, (2006) kredi almak isteyeninin potansiyelini göstermede önemli olabilecek esas nitelikleri de dahil olmak üzere tüm KOBİ boyutlarını dikkate alan risk ölçümü amacıyla etkin ve verimli bir yöntem geliştirmenin çok önemli olduğunu belirtmektedir. Kredi verenler çoğu zaman, müşteride algılanan riski ölçmek için KOBİ tarafından sağlanan finansal bilgilere dayalı hareket etmektedirler ve bu nedenle adayın kurumsal yapısına, işletme uygulamalarının kalitesine ve diğer bazı risk faktörlerine ilişkin birçok nicel bilgi gözden kaçırılmaktadır. Sonuç, müşterinin riskinin olduğundan fazla değerlendirilmesidir ve dolayısıyla, işletmelerin rekabet gücünü azaltacak şekilde kredi temerrüdüne yol açan çok sert kredi koşulları belirlemektedir (St-Pierre & Bahri, 2006). Yani araştırmacı, KOBİ'lerin kredi başvurusunu değerlendirirken fazlaca finansal tablolara dayalı olarak hareket edilmesinin borç temerrüdünden korumak için fayda sağlamadığını, bunun yerine durumun kötüleşmesine ve ağırlaşmasına yol açtığını belirlemiştir. St-Pierre & Bahri, (2006) tarafından alıntılandığı üzere Allergret (2001), "finansal durumun belirlenmesi çerçevesinde bankalar tarafından benimsenen yaklaşımın özellikle KOBİ'lerin günümüzde gelişen bağlamları için uygun olmadığı" onaylamıştır.

Bir işletmenin performansı, stratejik bilgilerin ve kurumsal rekabetçi yatırımların unsurları olan ürün ve hizmet kalitesi, müşteri memnuniyeti, yenilik ve pazar payı ile ölçülmektedir. Bununla birlikte, Muhasebe ve finansal veriler bu boyutların hepsini üretmez (St-Pierre & Bahri, (2006) tarafından alıntılandığı üzere (Eccles, 1999; Ittner ve Larcker, 1999)). Bunun sonucunda işletmeler nezdinde, KOBİ kredi başvurularının değerlendirilmesinde finansal kurumların analizlerinde sadece finansal tablolara dayalı hareket ettikleri yönünde bir kanaat ortaya çıkmaktadır. KOBİ'nin uzun vadeli sürdürülebilirliğini öngörmek istendiğinde durum daha da kötüdür, çünkü bir işletmenin uzun vadede sürdürülebilirliği, müşteri sadakati, çalışan memnuniyeti, iç süreçler, işletmelerin inovasyon derecesi gibi finansal tablolarda olmayan faktörlere bağlıdır (St-Pierre & Bahri, (2006) tarafından alıntılandığı üzere (Cumby ve Conrad, 2001)). Bu yazarlar finansal tabloların kredi temerrüdünden korunmadığını belirlerken, Kamarudin, Abidin, & Smith, (2012) başka bir görüşe sahiptir. Onlara göre, denetim finansal

tabloların güvenilirliğini arttırmakta ve bankalar kredi başvurularında denetlenmiş finansal tablolar istedikleri için, kredi veren bankalarca alınan kararlar daha doğru olmaktadır. Ancak aynı çalışmada, Malezya'daki KOBİ'lerin işletmelerin denetiminin değerini takdir etmediği, bu nedenle de denetçilere bir görüş vermek üzere sunduğu finansal tabloların kalitesili olup olmadığını ve bankalardan olumlu bir karar almak için gerçek ekonomik durumu yansıtıp yansıtmadığı sorusu cevapsız kalmıştır. Bu nedenle bu çalışma Uganda'daki finansal kurumlardaki gerçek durumu belirlemeye çalışacaktır.

Şirketin riskleri, kuruluşlarının finansal tablolarıyla ilgili yönetim tarafından yapılan önermelerin güvenilirliğini belirlemektedir (Schultz et al., 2010). Bu nedenle denetçi, bir firmanın iş süreçlerinde kilit performans göstergelerindeki değişiklikleri analiz etmeli ve daha sonra işletme riskleri hakkındaki bilgilerini, muhasebe parametrelerindeki değişikliklerle ilgili denetim bulgularıyla ile bütünleştirmelidir (Knechel, 2007). Kurallara dayalı muhasebedeki kusurlar ve denetçiler arasında gittikçe azalan profesyonellik ABD'de bulunan Enron, WorldCom, Ahold ve Parmalar gibi dev firmaların 20. yüzyıl sonunda iflas etmesi ve bunun ardından Hindistan'daki Satyam technology gibi birçok firmanın gelmesi ile açık bir şekilde ortaya koyulmuştur (Knechel, 2007). Bu çalışmada kurumsal yönetim, finansal raporlama ve denetimdeki daha büyük sorunlar ve yöneticilerin ve denetim komitelerinin uyum performansı gösterilmiş. Bu çalışmadaki araştırmacılar, finansal tabloların bir işletmeyi finansal kayıp karşısında ne derecede koruyabileceği konusunda Kundid & Ercegovac, (2011) perspektiften farklı olarak, bu konuyu daha ayrıntılı inceleyerek ortak bir zemin bulma ihtiyacına odaklandıklarından farklılık göstermektedirler.

Kundid & Ercegovac, (2011), KOBİ'lerin kredi temerrüdünün, finansal sıkıntıların ve kredi değerliliğini değerlendirebilme becerisini kısıtlayan yetersiz finansal bilgilerin bir sonucu olduğunu belirlemiştir. Hırvatistan'daki KOBİ'ler arasında yapılan bir çalışma, KOBİ'lerin finansal kuruluşlara sunduğu finansal tabloların, standart finansal tablolarla bankalardan finansal destek için başvuran büyük işletmeler ile karşılaştırıldığında kredi almak şanslarını artırdığını ortaya koymaktadır. Bununla

birlikte, araştırmacı, bu finansal tabloların hükümlerinin kredi alanların kredi geri ödemelerinde yaptığı gibi herhangi bir etkiye sahip olup olmadığını açıklamamıştır. Diğer yandan, Kundid & Ercegovac, (2011), kredi talebinin yükselmekte olduğunu, ancak kredi yenilenmesi, yeniden finansman ve işletme sermayesi kredileri için başvuran firmaların sayısının başvuru listesinde daha fazla olduğunu belirlemişler. Bu durum, (Kundid & Ercegovac, 2011) belirttiğı gibi kredi alanların kredi geri ödemesiyle ilgili belirsizliğı artırmaktadır (sinkey, 1998), bu nedenle bu çalışma, KOBİ'lerin sağladığı finansal tabloların banka başarısızlıklarının en önemli nedeni olan kredi temerrüdünden karşı korumada herhangi bir rol oynayıp oynamadığını değerlendirmek zorunda kalacaktır (Kimutai & Ambrose, 2013).

2.4. Kişisel özelliklerin KOBİ'lerin kredi temerrüdü üzerindeki etkisi

Wei, Lai, Wei, & Peng, (2013), kişilik türünün farklı bireylerin psikolojik sınıflandırması olarak tanımlamıştır. Carver ve Scheier (2004), kişiliğı, kişinin karakteristik davranış kalıplarını, düşüncelerini ve duygularını oluşturan psikofizik sistemlerin kişinin içinde dinamik bir organizasyon olarak tanımlamıştır. Wei, Lai, Wei, & Peng, (2013) tarafından alıntılandığı üzere Lechler (1998); Belput ve Gauvreau (2004), herhangi bir projenin başarı faktörünün insan olduğunu ve teknolojik olmadığını keşfettiklerini belirtmişlerdir. Wei, Lai, Wei, & Peng, (2013), bir proje ekibindeki dengesiz kişiliklerin çatışmaya neden olduğunu, ekibin yıkılmasına neden olduğunu ve sonunda takım hedeflerine ulaşamayacağını göstermişlerdir. Maehle & Shneor, (2010) ürün markalarının ve insan kişilik özelliklerinin uyumu üzerine yaptıkları çalışmada kişiliğın insanların davranışlarını etkilediğini belirlemiştir.

Lin, (2010), araştırmasında müşterinin kişilik özellikleri, marka kişiliğı ve marka sadakati arasındaki ilişkiyi kurmaya çalışmıştır. Taipei şehir merkezinden oyuncak ve video oyunu tüketen 400 yetişkini örnek olarak almıştır. Bulguları, farklı kişilik özelliklerine sahip tüketicilerin marka kişiliklerine yönelik farklı ilgi seviyelerine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma, hoşluk kişilik özelliğı ile heyecan marka kişilik özelliğı, samimiyet kişilik özelliğı ile yetenek marka kişilik özellikleri arasında önemli

bir pozitif ilişki keşfetmiş, benzer şekilde, yetenek ve sofistike marka kişilik özellikleri sadakat üzerinde önemli bir olumlu etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Yetenek, sakinlik ve sofistike marka kişilik özellikleri eylem sadakati üzerinde bir olumlu etkisi olurken, hoşluk ve açıklık kişilik özelliği etkili sadakat üzerinde önemli derecede olumlu bir etkiye sahiptir. Bu araştırmanın bulguları, kişilik özelliklerinin değişkenliğini olumlu bir şekilde etkilediğini belirlemiştir. Bu çalışma, tipik olarak, oyuncak ve video oyun endüstrisindeki müşterinin yanıtlarıyla ilgiliyken, diğer çalışmalardaki bulgularla karşılaştırıldığında, kişiliğin insan davranışında çok önemli bir rol oynadığı belirlenebilmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, finansal kurumlardan kredi alan KOBİ'lerin davranışlarıyla ilgili olup elde edilen sonuçlarla karşılaştırmaya çalışacaktır.

İnsanlar farklı olduklarından farklı davranışlar sergilemektedirler (Chapman, 2015). Bu nedenle, kişilik tiplerini anlamak ve müşterilerin bir finansal kurumdan kredi aldığı anda davranışlarını nasıl etkilediklerini anlamak önemlidir. Milattan önce yaşam sürmüş birçok bilim adamları, araştırmacılar ve sosyal bilim adamları insan kişiliklerini incelemeye başlamışlar. Peygamber Ezekeil (M.Ö. 590) kişilikleri dört kategoriye ayırmış ve ilk olarak insani karakteri "aslana", yani doğadaki cesur karakterlere benzetmiş; güçlü inşaları içeren ikinci kategorisini "Ox" olarak adlandırmış, üçüncü kategorinin insan davranışları ile karakterize edildiği için "insana" benzetmiştir ve sonuncu kategoriyi ileriye gören insanları simgelediğinden kartallar olarak tanımlamıştır. Peygamberin analizi, KOBİ'lere kredi vermek konusunda doğru olabilir; çünkü müşteriler, kredinin verilmesinden tahsis sonrası süreçler arasında farklı davranmaktadır. Chapman, (2015) tarafından alıntılandığı üzere, Hipokrat (C.370BC), çalışmayı daha da ileri taşımış ve insanların 4 ruh halini temsil etmek üzere, neşeli bireyleri "kan" olarak, kara mizahı olan bireyleri "melankoli" olarak, sarı mizahı olan bireyleri "çoşku" olarak, sakin bireyleri "duygusuzluk" olarak adlandırmıştır.

Chapman, (2015) alıntılandığı üzere Yunan hekim Galen (C.130-201), Hipokrat tarafından yapılan dört ruh halinin bugün bilinen tanımını yapmıştır. Galen'e göre (C.130-201 AD) neşeli kişiler "popüler Optimist" kategorisinde, kara mizahı olanlar

"melankolik" kategorisinde, coşkulu bireyleri "kolerik" kategorisinde ve sakin bireyleri "barışçıl soğukkanlı" kategorisinde bulunmaktadır. İnsan kişiliklerinin bu sınıflandırılması, modern araştırmacıların insan davranışlarını incelemeleri için verimli bir zemin oluşturmuştur ancak bulgularının bir borçlunun bir finansal kurumdan kredi alarak nasıl davranılacağını nasıl etkilediğini tanımlamamıza yardımcı olmamaktadır.

Chapman, (2015) alıntılı olduğu üzere Keirse (1998), insan kişilikleri hakkında daha detaylı bir açıklama yapmaktadır. Ona göre, "popüler optimist'ler" normalde "olanı söylemekte ve işe yarayan şeyi yapmaktadırlar" ve benzer şekilde "melankolik" koruyucular olarak tanımlayıp ve "olanı olduğunu söylemekte ve ne doğru olanı yapmaktadırlar". "Kolerik" kategorisindekiler İdealist ve soğukkanlıdır ve "neyin mümkün olduğunu ve neyin doğru olduğunu söyler". Nihai olarak "barışçıl soğukkanlı" kategorisindekiler rasyonalisttir ve "neyin mümkün olduğunu ve gerçekte neyin işe yaradığını" söylemektedirler. Bu araştırma farklı kişiliklerin davranışlarının farklı koşullarla karşı karşıya kalma ihtimali üzerine ışık tutmaktadır. Hiç kimse yalnızca belli bir ruh haline ait olduğunu iddia edemese de bu araştırmanın bulguları, araştırmacının, bu mizaçlardan herhangi birine veya bir kombinasyonuna ait kişilerin, bir finansal kuruluştan bir kredi alırsa nasıl davranacağını ve bu durumun ödeme performansının ne kadar iyi olacağını etkileyip etkilemeyeceklerini belirlemeye yardımcı olacaktır.

Karlan, Mullainathan, & Robles, (2011), karakter unsurlarını tanımlamak ve bu özelliklerin kredi temerrüdü olasılığını öngörmek ve hangi yöntemin kullanılabileceğini test etmek için Filipinler'de iki doğal saha deneyleri ve araştırması yapmıştır. Bu çalışmada araştırmacı, ahlaki açıdan daha yüksek ahlak standartlarına sahip ve geleceğe yönelik taahhütlerini yerine getirme konusunda daha bilinçli olan katılımcıların, daha düşük ahlaki profile sahip olanların aksine, kredi temerrüdü olasılığının düşük olduğunu bulmuştur. Bu nedenle, borç geri ödemesi borç alanının kişiliklerinden etkilenebilmektedir. Filipinler'de yapılan yoksullukla mücadele reformları (IPA) kapsamında yapılan bir başka araştırmada Karlan, Mullainathan, & Robles, (2011) tarafından belirlenen kişilik ve kredi temerrüdü arasındaki ilişkisi ile uyumlu sonuçlar

elde edilmiştir. Bununla birlikte, bu çalışmalar ahlaki standartların ölçütlerini ayrıntılı olarak ortaya koyamamıştır, çünkü ahlaki standartlar Lind (1995)'e göre değişken olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle çalışmamızda kişilik özelliklerini kullanarak bu parametreler üzerinde daha fazla bilgi elde edilmesine gayret gösterilecektir.

2.5. Kredi temerrüdün diğer nedenleri

Kredi alanın bir kredi bir finansal kuruluşa geri ödemesi, birçok faktöre bağlıdır (Chelagat, 2012). Breza, (2011), kredi geri ödemesinin emsal baskısından büyük ölçüde etkilendiğini belirlemiştir. Bu nedenle, müşterinin bir kredi geri ödeme yükümlülüğünü hissetmediği rahat bir ortamda, özellikle grup kredileri durumunda ortak sorumluluğun olmadığı durumlarda, kredi temerrüdü olasılığı yüksektir. Namakula, (2003) tarafından alıntılandığı üzere Pandey (1998)'e göre kredi koşulları, kredinin verildiği anlaşmalarda koşulan şartlardır. Kredi koşulları, faiz oranları, geri ödeme planı, verilen kredi miktarı ve borç ödemesiz ön süreyi kapsamaktadır (Namakula, 2003). Bu makalede araştırmacı, kredi koşullarının, Mpigi ve Kampala bölgelerinde bulunan Mikro finans kurumlarında yaptığı bir anket sonucunda, müşterinin bir kredi geri ödeme şeklini etkileyebileceğini belirlemiştir. Ancak bu araştırma KOBİ'lere özgü değildir, kredi koşullarının bir finansal kurumun kredi performansını da etkileyebilmektedir. Akisimire, (2010) mikrofinans kurumları (MFI) kredi koşulları ile KOBİ performansı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu durumda, Mbarara belediyesindeki MFI'lar ve KOBİ'ler üzerinde bir anket yapılmış ve çalışma, bir KOBİ'nin kredi alma kararının esnekliğe, kredi boyutuna ve teminata bağlı olduğunu ve KOBİ'lerin, bir MFI tarafından sunulan kredi koşullarını uygun gördüğünde, KOBİ Performansı muhtemelen iyi olacağını belirlemiştir.

Obamuyi, (2007), Nijerya'nın Ondo belediyesinde yapılan bir araştırmada, finanse edilen işletmenin ödeme zamanı denetimi ve karlılık seviyesinin, bir KOBİ kredi geri ödemesi şeklini büyük ölçüde etkilediğini belirlemiştir. Aynı araştırmada da araştırmacı, kredi türünün, kredinin süresi, kredinin faiz oranı, kötü kredi geçmişi, KOBİ'nin geliri ve işlem maliyeti gibi faktörler kredinin geri ödenmesini etkilediğini ortaya koymaktadır.

2.6. **Özet**

Sonuç olarak, araştırmacılar ve akademisyenler, KOBİ'ler kredi temerrüdünün olası sebepleri hakkında farklı görüşlere sahiptir. Ancak hiçbirisi, finansal tabloların kredi temerrüdünde oynadığı rol hakkında deneysel bir kanıt sağlamadığından dolayı, bu çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA, VERİ SETİ, YÖNTEMİ VE UYGULAMA

3.1. YÖNTEMİ, VERİ SETİ VE UYGULAMA

Bu bölümde, araştırma evreni, örnekleme prosedürü, veri kaynakları, veri toplama işlemleri, değişkenlerin ölçülmesi, veri toplama araçların geçerliliği ve güvenilirliği ve son olarak veri analizi teknikleri gibi kullanılan araştırma tasarımının ayrıntıları ortaya koyulmaktadır.

3.1.1. Araştırma tasarımı

Araştırmacı, kesitsel bir araştırma tasarımını kullanmıştır çünkü veriler belirli bir zaman diliminde elde edilmiştir (King-Hele, 2009). Çalışmada, araştırmanın bulgularını anlamak için gerekli olan niteliksel ve niceliksel verileri yakalamak amacıyla karma yöntem yaklaşımını kullanılmıştır.

Araştırma evreni, kredi personeli, denetçiler ve müşteri olan KOBİ'ler de dâhil olmak üzere 100 katılımcıdan oluşmaktadır.

3.1.2. Örnekleme yöntemi ve boyutu

Krejcie & Morgan, (1970) örnekleme boyutu belirleme tablosuna dayanarak, örnekleme boyutun 10 denetçi, 25 kredi personeli, 5 kredi yöneticisi ve müşteri olan 40 KOBİ de dâhil olmak üzere 80 katılımcı olduğunu tanımlanmıştır. Çalışmada, istenen bilgi belli olduğundan özellikle kredi yöneticileri ve denetçileri için amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Tongco, (2007) ve belirsizlik söz konusu olmadığından dolayı diğer katılımcılar için basit tesadüfi örnekleme tekniği kullanmıştır (Padilla, 2009).

3.1.3. Veri kaynakları

3.1.3.1. Birincil Veriler

Kredi görevlileri ve denetçiler için bu birincil veriler, kendi kendini yöneten anketleri kullanarak araştırma asistanları tarafından elde edilmiştir. Ancak KOBİ'lerin

sahiplerin anketleri için, kişisel karakterlere ve kredi temerrüdün diğer nedenlerine yönelik verileri yakalamak niyetiyle, araştırmacı anketleri kendi yönetmiştir.

3.1.3.2. İkincil Veriler

İkincil veriler, dergilerde, kitaplarda, gazetelerde, makalelerde ve şirket belgelerinde bulunan mevcut literatür gözden geçirilerek elde edilmiştir.

3.1.4. Veri Toplama Araçları

Veriler, Likert ölçeği kullanılarak tasarlanan kendi kendini yöneten anketler kullanılarak toplanmıştır; katılımcının soruyu anlama düzeyini değerlendirmek için – 5 kesinlikle katılıyorum – 4 katılıyorum – 3 karasızım - 2 katılmıyorum - 1 kesinlikle katılmıyorum – olarak hazırlanan cevapları kullanılmıştır. Süre kısıtinedeniyle ve bu çalışmada seçilen araştırma yaklaşımı doğrultusunda nitel ve nicelverileri toplayabileceğinden anket tercih edilmiştir.

3.1.5. Veri toplama araçların geçerliliği ve güvenilirliği

Çalışmada, yapıları test etmek için İçerik Geçerlik İndeksi (content validity index (CVI)) kullanılmıştır ve yakalanması gereken unsurların yakalanıp yakalanamadığını ve bu unsurların, örnek ve çalışma açısından anlamlı olup olmadığını belirlenmiştir. Güvenilirlik, değişkenlerin ölçülmesinde kullanılan ölçeklerin iç tutarlılığını ölçmek için kullanılan Cronbach'ın alpha katsayısını kullanarak test edilmiştir.

3.1.6. Veri Analizi

Sahada elde edilen veriler, istenen kalite, doğruluk ve eksiksizlik seviyesine ulaşmak amacıyla derlenmiş, tasnif edilmiş ve kodlandırılmıştır. Yüzde, ortalama ve dağılım ölçülerini içeren betimleyici istatistikler kullanarak veriler analiz edilmiştir.. SPSS analitik yazılım programı ve Pearson korelasyonu kullanarak korelasyon analizi yapılmıştır. Kantitatif veriler, betimleyici yöntemleri kullanılarak kodlanmış ve analiz edilmiştir.

3.2. UYGULAMA VE BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu bölümde çalışma bulgularının sunumu, yorumlanması, analiz ve tartışılmasını içerir. Çalışma aşağıdaki hedeflere yöneliktir:

- (i) KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesi ve Uganda'daki KOBİLERİN temerrüde düşmesinde oynadığı rolü.
- (ii) Seçilen KOBİLER vasıtasıyla kredi temerrüdüne karşı finansal tabloların hangi ölçüde koruyucu olduğunun değerlendirilmesi
- (iii) Seçilen KOBİLER vasıtasıyla temerrütlerde kişisel özelliklerin etkili olup olmadığının değerlendirilmesi
- (iv) Uganda'da yukarıda bahsedilenlerin dışında KOBİLER ile ilgili diğer temerrüde yol açan nedenlerin incelenmesi.

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Söz konusu anketler kredi personeline, KOBİ müşterilerine ve önceden onaylanmış finansal kuruluş denetçilerine dağıtılacaktır.

3.2.1. Geçmişe ilişkin bilgiler

Anketlerin A Bölümleri, katılımcıların geçmiş deneyimlerine ait sorulara verilen cevapları içermektedir. Aşağıdaki tabloya göre, 80 katılımcının %50'si erkek, %47.5'u kadındır, ve dolayısıyla anketimizde daha çok erkek katılımcı sorularımıza cevap vermiştir.

Tablo 3.1: Katılımcıların cinsiyet

	Sıklığı	Oranı	Kümülatif oran
Geçerli	2	2.5	2.5
Erkek	40	50.0	52.5
Kadın	38	47.5	100.0
Toplam	80	100.0	

(Kaynak: Birincil Veri)

Anketlerin 2.inci sorularında katılımcıların deneyimlerini belirtmeleri istendi

Tablo 3.2: Katılımcının Deneyimi

		Kredi deneyimi		Denetim deneyimi		İş Deneyimi	
		Sıklığı	Oranı	Sıklığı	Oranı	Sıklığı	Oranı
Geçerliliği	1-5 Yıl	15	50.00	7	63.6	18	46.2
	6-10 YIL	5	16.67	3	27.3	9	23.1
	11-15 YIL	2	6.67	0	0	2	5.1
	16-20 YIL	0	0.00	0	0	1	2.6
	>20 YIL	6	20.00	1	9.1	7	17.9
	Toplam	28	93.33	11	100.0	37	94.9
Atlanmış	Sistem	2	6.67	0	0.0	2	5.1
Toplam		30	100.00	11	100	39	100

(Kaynak: Birincil Veri)

Tablo 3.2’de kredi personelinin %50’sinin çoğunun 1-5 yıl arası deneyime sahip olduğu ve denetçilerin %63,6’sının çoğunun 1-5 yıllık müşteri ve iş deneyime sahip olduğunu göstermektedir. Yukarıdaki tabloya göre 11-20 yıllık tecrübeye sahip bir denetçi bulunmamaktadır.

3.2.2. KOBİ’ler tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesi

Anketin (Anket 1) B bölümünde katılımcılardan KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesi hakkında aşağıdaki sıralama ölçümleri bazındaki soru oldu. Kesinlikle katılmıyorum (SDA-1), Katılmıyorum (D-2), Emin değilim (NS-3), Katılıyorum (A-4) Kesinlikle katılıyorum (SA-5). Ortalama kanaat puanı ve standart sapmalar hesaplanarak katılımcıların merkezi eğilimi belirlenmiştir. Tablo 3.3 aşağıdaki bulgular sunulmuştur.

Tablo 3.3: finansal Tabloların Kalitesi

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart sapma
-----	-----------	--------	----------	----------------

B1	Zamanında kayıt	24.00	2.1818	.87386
B2	Memnuniyet	26.00	2.3636	1.12006
B3	Uygunluk	27.00	2.4545	1.36848
B4	Tamamlama bilgisi	24.00	2.1818	1.32802
B5	İlgili bilgiler	35.00	3.1818	1.32802
B6	Zamanlama	20.00	1.8182	.98165
B7	Doğru sunum	26.00	2.3636	1.12006

(Kaynak: Birincil Veri)

Yukarıdaki Tablo 3.3'ten, verilen kanaat puanında ortalama olarak 3 kişinin altındakiler KOBİLERİN iyi finansal tablosu hazırladığına katılmadıkları, B1 sorusunda ise KOBİLERİN işletmeyle ilgili işlemlerini defterlere vakit geçirmeden kaydedip etmedikleri sorulmuş, bu soruya ise çoğu katılımcı olumsuz yanıt (ortalama 2 ve standart sapma 0.87 ile) vermiş, ve KOBİLERİN finansal bilgilerini yeterince analiz edip etmedikleri sorulmuş (Soru B2) katılımcılar buna da olumsuz yanıt vermişlerdir (Ortalama 2 ve standart sapma 1.12 ile), Soru B3 ise KOBİLERİN işletme işlemlerini uygun olarak özetleyip özetlemedikleri sorulmuş ve yine katılımcılardan olumsuz yanıt alınmıştır (Ortalama 2 ve standart sapma 1.36 ile), Soru B4 ile KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tablolarla ilgili olarak denetçilerin tam bilgi alıp alamadığına verilen soruya katılımcılar yine olumsuz yanıt verdi (Ortalama 2 ve standart sapma 1.33 ile), ancak B5 sorusunda KOBİLERİN hazırladıkları finansal tablolarda ilgili bilgileri sağlayıp sağlamadıkları sorulmuş katılımcılar bundan emin olmadıklarını belirtmişlerdir (Ortalama 3 ve standart sapma 1.33) , B6 sorusunda KOBİLERİN zamanında finansal bilgileri verip vermedikleri sorulmuş, katılımcılar kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir (ortalama 1.8, standart sapma 0.98) soru B7 ile KOBİLERİN finansal kuruluşlara sundukları finansal bilgilerin dürüstlük ilkesine karşılayıp karşılamadığı sorulmuş ve denetçiler buna olumsuz yanıt vermişlerdir (ortalama 2, standart sapma 1.12).

Sonuçlar, B1, B2, B3, B4, B6, ve B7 sorulara verilen yanıtların ortalama 3'ün altında KOBİLERİN kaliteli finansal tablo hazırlamadığını belirtmiş, B5 sorusunda ise denetçiler, KOBİLER tarafından kendilerine sağlanan finansal bilgilerin uygun olup olmadığına dair emin olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların ortalamada kaliteli finansal tablo olmadığını ve standartları karşılamadığını ortaya çıkarmıştır.

Bu anket sonuçları 2017 yılında finansal tabloların kalitesi üzerine yapılan Ciesielski, Henry, & Selling, (2017) araştırmasıyla uyumludur. Burada da düşük kaliteli finansal raporlama bilgilerinin yanıltıcı, yanlış ve eksik bilgiler içerdiği ortaya çıkmıştı. Aynı şekilde sonuçlar büyük oranda Maseko & Manyani, (2011) tarafından yapılan araştırmaya benzerlik göstermektedir, Bindura, Zimbabwe tarafından yapılan çalışmada da KOBİLERİN düzgün muhasebe kaydı tutmadığı; ayrıca Amoako, Marfo, Gyabaah, & Gyamfi, (2014) bulgularının da bu yönde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.4: Düşük Kaliteli finansal Tablo Göstergeleri

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart sapma
B8	Kazançta yeknesaklık	42.00	3.8182	.98165
B9	Fiili Pozisyon	40.00	3.6364	.92442
B10	Envanter Doğrulama	45.00	4.0909	1.37510
B11	Gerçekleşmiş Giderler	41.00	4.1000	1.19722
B12	Yasal zemin	50.00	4.5455	.68755
B13	Gelir kalitesi	47.00	4.2727	1.19087
B14	Raporlama Kalitesi	51.00	4.6364	.50452
B15	Şirketin Performansı	27.00	2.7000	1.15950
B16	Kasti Fiil	41.00	3.7273	1.19087
B17	Muhasebe Kuralları	37.00	3.7000	.67495
B18	İhmal Hataları	43.00	3.9091	.30151

B19	Uygulama Hataları	43.00	3.9091	.53936
B20	Muhasebe Kayıtları	37.00	3.3636	1.36182
B21	Muhasebe Bilgisi	36.00	3.2727	1.10371
B22	Yetersiz Raporlar	41.00	3.7273	1.00905
B23	Yıl sonu raporları	29.00	2.6364	.92442

(Kaynak: Birincil Veri)

Anket 1 aynı zamanda düşük kaliteli finansal tabloların göstergelerini belirlemek için yapılmıştır. PRIDE MICROFINANCE LIMITED katılımcılarına KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların hangi listelenen kaliteyi taşıdığını belirleyip belirlemediği sorulmuştur. B23 ile B15 sorusuna verilen cevapların ortalaması bu soruların KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tablolarla ilgili kalitenin belirlenmesinde etken olduğuna ortalama 3 kişi katılmadıklarını belirtmişlerdir. B20 ve B21 sorusunda ise soruların KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloları belirleyip belirlemediğine ise ortalama 3 katılımcı bu soruların KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların belirlenmesinde etkisi olup olmayacağından emin değildi. B8, B9, B16, B17, B18, B19 ve B22 soruları ise ortalama 3'ün üzerinde bu soruların finansal tabloların kalitesini belirlediğini düşündüklerini belirttiler. B10, B11, B12, B13, ve B14 sorularına ortalama 4 kişinin üzerindeki katılımcı denetçilerin kesinlikle işlerini yürütürken durum tespiti yaptıklarını ima ettiler.

Buradan yola çıkılarak B8 sorusuna verilen cevaplarda “KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tablolarda Kazançta yeknesaklık durumuyla karşı karşıya kaldıklarını” kabul etmişlerdir (Ortalama 3.8 standart sapma 0.98 ile), B9 sorusunda KOBİLERİN fiili pozisyonunu daha iyi gösterecek finansal yapılanma yaratıp yaratmadıkları sorulmuş. Katılımcılar buna (Ortalama 3.6, standart sapma 0.92 ile) katıldıklarını belirtmişler, B10 sorusunda denetçilerin denetledikleri her KOBİ müşterisi için fiziksel envanter doğrulaması yapıp yapmadıkları sorusuna katılımcılar (ortalama 4, S.D 1.38), ile olumlu cevap verdiler, B11 sorusuna ise “Bizler bütün müşterilerimizden gerçekleşen giderlerle ilgili kanıt sunmalarını talep ediyoruz” ifadesiyle olumlu yanıt

verdiler (ortalama 4, S.D 1.19), Soru B12 ile denetçilerin KOBİLERİN yükümlülük ve haklarına ilişkin yasal zemin tesis etme çabalarının mevcut olup olmadığına dair soruya ise katılımcılar kesinlikle evet yanıtı verdiler (ortalama 4.5, SD 0.69). Soru B 13 ile katılımcılar ayrıca düşük kaliteli finansal raporlamanın kazan kalitesinin değerlendirilme değerini düşürdüğünü kabul etmişlerdir. (ortalama, 4.2, 1.19). B14 sorusuna ise katılımcılar kesinlikle düşük kaliteli raporlama konusunun şirketlerin işletme değerini düşürdüğüne kesinlikle katıldılar (ortalama 4.6, SD 0.50), ancak B15 ile KOBİLER tarafından sunulan bilgilerin şirketin performansının değerlendirilmesinde yararlı olup olmadığı sorusuna ise denetçiler emin olmadıklarını belirttiler (ortalama 2.7, SD 1.16). B16 ile KOBİLERİN raporlanmış kazanç ve yorumlarında etki yaratmak için kasti fiil olabileceği kabul edildi. (Ortalama 3.7, SD 1.19). Soru B17'nin cevabında ise katılımcılar ayrıca KOBİ yöneticilerinin gerçek olmayan bir işletme resmi yansıtılması için muhasebe kurallarını eğip bükme kapasiteleri olduğunu belirttiler (ortalama 3.7, SD 0.67). B18 sorusuna verilen cevapta KOBİLERİN sunduğu finansal tabloların ihmal hatalarıyla işaretlendiğini kabul etmişler, (Ortalama 3.9, SD 0.30), B19'da ise finansal tablolarda icrai hataların bulunduğunu ayrıca kabul etmişler (ortalama 3.9, SD 0.54). B20 sorusu ile KOBİ yöneticilerinin muhasebe kayıtlarının eksik yapılıp yapılmadığına yönelik olarak ise emin olamamışlardır (ortalama 3.3, SD 1.10), ancak B21 sorusuna verilen cevaplarda katılımcılar KOBİ yöneticilerinin muhasebe bilgisinden yoksun olup olmadığına yönelik sorulan soruya ise emin olamamışlardır (ortalama 3.3, SD 1.1), B22 sorusunda denetçiler KOBİLERİN eksik finansal performans raporu hazırladıklarını kabul etmişlerdir (ortalama 3.7, SD 1.00) Ancak KOBİLERİN yıl sonu finansal rapor hazırlamadığına dair soruya ise katılmamışlar ve hazırladıklarını belirtmişlerdir (ortalama 2.6, SD 0.92)

Çalışma KOBİLERİN hazırladıkları finansal tabloların ihmal hatalarıyla ve idari hatalarla ve kazançta yeknesaklık yansıtıldığının yaygın olarak meydana geldiğini teyit etmiştir. Ayrıca denetçilere sunulan finansal bilgiler de eksiktir. Ankette ayrıca KOBİ şirketlerinin yöneticilerinin bilerek ve kasıtlı olarak raporlanmış kazançlarını finansal

tablolarda işletmelerinin fiili durumdan daha iyi gözükmesini sağlamak için finansal yapılar oluşturulduğunu kabul edilmesi, altının çizilmesi gereken bir unsurdur.

Çalışma sonuçları ve bulguları Ernst & Young, (2013) tarafından yapılan araştırma sonuç bulgularıyla da örtüşmektedir. Bu çalışmada şirket üst düzey ve yöneticilerin %20'sinin kendi şirketlerinde (Ernst & Young, 2013) abartılmış satış rakamlarıyla küçültülmüş giderler arasında değişen manipüle edilmiş finansal tablolarla karşı karşıya kaldıklarını göstermişti. Anket sonuçları Dichev, Graham, Harvey, & Rajgopal, (2013) ile de ayrıca benzerlik gösterir. Burada da ABD kamu şirketlerine yönelik yapılan ankette 169 katılımcıdan elde ettikleri bilgilere göre bu şirketlerin finans direktörlerinin %20'sinin sorgulanan herhangi bir dönemde ekonomik performanslarını yanlış göstermek için yönetim gelirlerinin doğru beyan edilmediğini göstermişti. Çalışmada ayrıca Enron'un eski finans direktörü olan Andrew Fastow hakkında iddia edilenleri doğrulamış, bu şahıs daha sonra muhasebe kurallarının karmaşık hale getirilebileceğini ve fiilen kendisinin de Enron'u kamuda içinde bulunduğu durumdan daha iyi göstermek adına finansal yapılar oluşturduğu için suçlu olduğunu itiraf etmiştir (Ronen & Year, 2011).

Tablo 3.5: Denetlenmiş finansal Tablo Hataları

Kod	Parametre	Toplam	Ortalma	Standart sapma
B24	İhmal Hataları	79.00	2.6333	1.21721
B25	Uygulama Hataları	79.00	2.6333	1.15917

(Kaynak: Birincil Veri)

Anket 2'de KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tablolarda denetçilerin karşılaştıkları bazı hataların finansal tabloları kullanan nihai kullanıcılara yönelik olarak yapıp yapılmadığına dair araştırma yapılması amacıyla Pride Microfinance Limited şirketinin kredi personeline yönelik yapılmıştır. Yukarıdaki 3.6.inci tabloda anket bulguları sunulmuştur. B24 ve B25 sorularına alınan cevaplarda ortalama 3'ün altında genelde KOBİ kuruluşları tarafından Pride Microfinance kuruluşuna sunulan finansal

tabloları ihmal hataları ve uygulama hataları bulunduğuna katılmadılar. B24 sorusu ile KOBİLERİN kredi değerlendirmesi için sunduğu finansal tabloların uygulama hatasının mevcut olup olmadığına dair sorulan soruya katılımcılar (Ortalama 2.6,SD 1.22) ile katılımcılar emin olmadıklarını belirttiler. Aynı şekilde 25.inci soruda kredi değerlendirmesi için sunduğu finansal tabloların uygulama hatasının mevcut olup olmadığına dair sorulan soruya aynı şekilde tarafsız kalmayı tercih ettiler. (Ortalama 2.6, SD 1.16)

Bu bulgular şunu göstermiştir ki, KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloları denetçiler tarafından karşılaşılan ihmal ve uygulama hatalarının bir şekilde yolunu bulup denetlenmiş finansal tablolar haline getirilerek KOBİ müşterilerinin kredi itibarını değerlendiren değerlendirme uzmanlarının kullanımına kadar ulaşmaktadır. Ancak bunlar denetçilere sunulan asıl belgelerde olduğu gibi aşikar ve bariz değildir.

Tablo 3.6: Finansal Tabloların Kredi Personeline Göre Kalitesi

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
B26	Tahmin Yürütme	123.00	4.1000	.84486
B27	Finansal Tabloların Nötr Olması	88.00	2.9333	1.20153
B28	Finansal Tabloların Tam Olması	86.00	2.9655	1.14900
B29	Yıl İçinde Kıyaslanabilirlik	103.00	3.5517	1.02072
B30	Süre Açısından İstikrarlı Oluşu	102.00	3.5172	1.12188
B31	Sektör Bazında Kıyaslanabilirlik	103.00	3.5517	1.02072
B32	Kobiler İçin Uygun	101.00	3.3667	1.03335
B33	Kredi Taahhüt Kalitesi	129.00	4.3000	.83666

(Kaynak: Birincil Veri)

Sonuçlar B27 ve B28 sorusuna verilen cevaplardan ortalama 3.0 kişinin altında bu soruların KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tablolarla ilgili kalitenin belirlenmesinde etken olduğuna katılmadıklarını B32 sorusunda ise ortalama 3 kişi

KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların KOBİLER arasında istikrarlı olup olmadığından emin değildi. B29, B30, ve B31 ise genellikle KOBİLER tarafından Pride Microfinance Limited kuruluşuna sunulan finansal tabloların belirlenmesinde bu soruların etken olacağı kabul edildi. B26 ve B33 sorusuna ise ortalama 4'ün üzerinde Microfinans'a sunulan finansal tabloların niteliğini bu soruların belirlediğine kesinlikle katıldı.

Yukarıdaki Tablo şunu göstermektedir ki ortalamada KOBİLER tarafından kredi personeline sunulan finansal tabloların bütün elde edilen cevaplar bazında ortalama 3 ile kaliteli finansal tablo kriterini karşılaması gerektiğini kabul etti. Ayrıntılı veriler aşağıda sunulmuştur; katılımcılara KOBİLER tarafından sunulan finansal tabloların geçmiş kararları mutabık kalınan tahminlerin yapılması için değerlendirmelerine olanak sağlayıp sağlamadığı (Soru B26) sorusu sorulmuştur (Ortalama 4.1, SD 0.84). Soru B27 ile KOBİLER tarafından kredi değerlendirmeleri sunulan finansal tabloların etkisiz olup (nötr) olmadığı sorulmuş (ortalama 2.9, SD 1.2) kredi personeli emin olamamıştır. B28 sorusunda kredi değerlendirmesi için KOBİLER tarafından sunulan finansal tabloların tam olup olmadığı sorulmuş, (ortalama 2.9, SD 1.15) ile olumlu yanıt alınmıştır. Soru 29 ile KOBİLER tarafından sunulan finansal tabloların kolaylıkla yıl bazında kıyaslanabilir olup olmadığı sorulmuş. Katılımcılar olumlu yanıt vermiştir. (ortalama 3.55, SD 1.02). Soru B30 ile KOBİLER tarafından sunulan finansal tabloların zaman içerisinde istikrarlı hazırlanıp hazırlanmadığına verilen yanıt olumlu, (Ortalama 3.5, SD 1.12). B31 ile bütün KOBİLER arasında hazırlanan finansal tabloların uyumlu olup olmadığı sorulmuş, emin olmadıkları cevabı alınmış, (Ortalama 3.4, SD 1.03). B 32 ile KOBİLER tarafından sunulan finansal tabloların sektörler bazında kıyaslanabilir olup olmadığı sorulmuş, (Ortalama 3.55, 1.02) ile doğru yanıt alınmış, B33 ile kredi taahhüt kalitesinin ileriye dönük müşterilerin kredi değerlendirme uzmanının değerlendirmelerine etkisinin olup olmadığına ise (ortalama 4.3, SD 0.83) ile katılımcılar müspet cevap vermişlerdir.

Yukarıdaki bulgulardan, kredi personeline sunulan denetimden geçmiş finansal tabloların KOBİLERİN kredi itibarının değerlendirilmesinde kullanılması açısından, büyük oranda iyi ve uygun kriterleri karşıladığı açıktır. Katılımcılar kendilerine sunulan finansal bilginin tahmin yürütme ve geçmişteki işletme performansını değerlendirebilme olanağı sunduğunu belirtmişlerdir. Aynı şekilde, anket bulguları yıl boyunca finansal tabloların istikrarı temsil ettiğini ve sektör bazında zaman içerisinde kıyaslanabilir olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla bu noktada KOBİLERİN kredi temerrüdünün finansal tabloların düşük kalitesinden kaynaklanması gerekmediğini belirtmek yeterli olacaktır. bu çalışmanın sonuçları, finansal tablolarla ilgili (ACCA, 2017), hükümlerine uygundur. Ancak temelde Shields & Shelleman, (2011) bulgularından farklıdır.

3.2.3. KOBİLERİN kredi temerrüdünde finansal tabloların rolü

C bölümü 2'inci anketinde, katılımcılara, aşağıdaki ölçüm sıralamaları bazında kendilerine KOBİLERİN kredi temerrüdünde finansal tabloların rolünün sıralanması istenmiştir.; Kesinlikle katılmıyorum (SDA-1), Katılmıyorum (D-2), emin değilim (NS-3), Katılıyorum (A-4) Kesinlikle katılıyorum (SA-5). Ortalama puanlar ve standart sapma merkezi eğilimin belirlenmesi için ölçülmüştür. (Tablo 3.7)

Tablo 3.7: KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların güvenilirliği

Kod	Parametre	Standart			
		Maximum	Toplam	Ortalama	Sapma
C1	Güvenilir Bilgi Eksikliği	5.00	102.00	3.4000	1.13259
C2	Temerrütte Büyük Rol Oynar	5.00	99.00	3.4138	1.23974
C3	Yetenekli Personelin Olmaması	5.00	100.00	3.4483	1.12078
C4	Kobi Dürüstlüğü	5.00	103.00	3.4333	1.04000

(Kaynak: Birincil Veri)

C1, C2, C3, C4 sorularına verilen cevapların yanıtları ortalama 3 ile KOBİLER tarafından Pride Microfinance Limited'e sunulan finansal tabloların güvenlik derecesiyle ilgili olarak tarafsız kaldılar. Yukarıdaki tabloda verilen anket sonuçları nötr

bir pozisyon göstermektedir çünkü ortalama 3 emin olmayanları temsil etmektedir. Katılımcılara KOBİLERİN finansal tabloların güvenilirlik eksikliği bulunup bulunmadığı konusuna C1’de verdikleri cevaplar (ortalama 3.4, SD 1.13) ile emin olmadıklarıdır. Katılımcılar C2 ile sorulan ve KOBİLERİN temerrütlerinde finansal tabloların rolüne verilen cevap emin değilim olmuştur (Ortalama 3.4, SD 1.24). 3.üncü soru olan KOBİLERİN yararlı finansal rapor sağlama kabiliyetine sahip yeterli personeli var mı sorusuna (Ortalama 3.4, SD 1.12) emin olmadıkları cevabı alınmıştır. Katılımcılara finansal tabloların KOBİNİN ekonomik durumu hakkında adil bir görüntü sunulup sunulmadığına ilişkin soruya yine emin olmadıklarını (Ortalama 3.4, SD 1.04) belirtmişlerdir.

Çalışma sonuçları KOBİLER tarafından Pride Microfinance Limited şirketine sunulan finansal tabloların oldukça güvenilir olduğu ve mukrizlerin KOBİLERE kredi vermekte herhangi bir sorun görmediklerini ve aynı şekilde Finansal Kuruluşlar açısından yanlış kaynak tahsisi gibi bir durumun söz konusu olmadığı anlaşılmıştır. Benzer şekilde, çalışmanın bulguları finansal tabloların temerrütte önemli bir rolü olmadığını ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma sonuçları Gama & Geraldles (2012) ve Udell & Berger, (2006)sonuçlarıyla tezat teşkil etmektedir. Benzer şekilde, bu anket sonuçları Gama ve Geraldles (2012) tarafından alıntılanan Wu, Song & Zeng (2008) sonuçlara benzememektedir. Bu söz konusu araştırmalarda finansal tabloların KOBİLERİN temerrüdünde büyük rolü olduğu sonucuna varılmıştı.

Tablo 3.8: Kredi kararında Finansal Tabloların Rolü

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
C5	Hatalı Kaynak Tahsisi	98.00	3.3793	1.26530
C6	Deneyim Eksikliği	96.00	3.2000	1.24291
C7	Bağımsız Denetçi	113.00	3.7667	1.07265
C8	Denetçinin Görüşü	96.00	3.2000	1.32353
C9	Ekonomik Durum	100.00	3.3333	1.09334

C10	Denetim Kalitesi	120.00	4.0000	.87099
-----	------------------	--------	--------	--------

(Kaynak: Birincil Veri)

Tablo 3.8’de kredi kararı verilmesinde finansal tabloların rolüyle ilgili veriler sunulmuştur. Burada emin olmayan cevapların oranı ortalama 3’dür. C5, C6, C7 ve C8 sorularında kredi kararı verilmesinde bu parametrelerin rolünün ne olduğundan katılımcıların ortalama 3 emin olmadıkları cevabını vermişlerdir. C7 cevabında ortalama 3.7 ve C10’da ortalama 4 bu parametrelerin elbette kredi kararını etkileyeceğini belirtmişlerdir. Kredi kuruluşlarının uygun olmayan kaynak tahsisine yol açabilecek KOBİLERİN risk profilinin uygun şekilde değerlendirilmesinin mukrizler açısından sıkıntılı olup olmadığının sorulmasına verdikleri cevapta katılımcılar emin olmadıklarını belirtmişlerdir (Soru C5) (ortalama 3.4, SD 1.3). Katılımcılara KOBİLERİN yöneticilerinin deneyimlerinin yetersiz olup olmadığı (C6) sorulduğunda, verilen cevap yine (ortalama 3.2, SD 1.24) ile emin olmadıklarıdır. C8 ile denetçilerin bağımsızlığının hazırlanan finansal tabloların kalitesini etkileyip etkilemediği sorulduğunda, (ortalama 3.8, SD1.07) katılımcılar buna katıldıklarını belirtmiş, C9 sorusunda Pride Microfinance LTD kurumuna sunulacak olan ve “temsil etmeyi düşündükleri KOBİ’nin finansal tablolarında ekonomik durumunun doğruyu yansıtıp yansıtmadığının” denetim firmalarının görüşleri açısından sorulduğunda katılımcılar (Ortalama 3.2, SD 1.32) emin olmadıklarını belirttiler. C10 sorusuyla katılımcılara yatırımcı ve mukrizlerin denetim kalitesini hesap bilgilerinde öncelikli güvenilirlik ölçüsü olarak değerlendirilip değerlendirilmedikleri sorulduğunda (Ortalama, 4, SD 0.87) ile buna katıldıkları yanıt alınmıştır.

Anketin sonucu Pride Microfinance Limited kuruluşunda verilen kredi kararlarının tamamen finansal tablolar bazında verilmediğini göstermektedir. Dolayısıyla finansal tabloların temerrütteki rolü KOBİLER arasında yüksek veya orta derecede olup tamamen bağımsız olarak bir tek finansal tablolara yüklenemez.

Anket bulgularından yola çıkılarak varılan sonuç Gama & Geraldles, (2012) sonuçlarıyla uyuşmamaktadır. Anılan araştırmada finansal tabloların kusurları fark

edilmiş ve KOBİLERDEKİ risk profillerini ölçmek için araç olarak kullanılmış ve nihayetinde alınan kredilerle ilgili borcun ödenmemesine yol açacağı sonucuna varılmıştı ve kredi kuruluşlarının “KOBİLERE özgü kredi risk modelleri geliştirerek kendi beklenen ve beklenmeyen zararlarını minimize etmeleri” tavsiye edilmişti. Bu çalışma yiyecek ve içecek üretim sektörlerinde faaliyet gösteren Portekiz KOBİLERİ arasında yürütüldü ve finansal tabloların KOBİLERİN temerrütleri üzerinde oynadığı rolü yerinde buldu. Ancak, Pride Microfinance limited’de yürütülen çalışma, evrensel anlamda Gama & Gerald, (2012)’nin bulgularını geçerli saymaz ancak denetçi bağımsızlığı ile ilgili Kamau et al., (2014) bulgularına uygundur.

3.2.4. Finansal tabloların KOBİ'lerin kredi temerrüdü açısından sağladığı korumanın kapsamı

Anketin D bölümünde, katılımcılardan hangi finansal tabloların KOBİLERDE temerrüde karşı aşağıdaki ölçümler bazında koruma ölçeği olduğunu sıralamaları istendi. Kesinlikle Katılmıyorum (SDA-1), Katılmıyorum (D-2), emin Değilim, (NS-3), Katılıyorum (A-4) Kesinlikle katılıyorum (SA-5). Oranlar, ortalama puanlar ve standart sapmalar merkezi eğilimin belirlenmesi için ölçülmüştür. (Tablo 3.9)

Tablo 3.9: KOBİ Performansını etkileyen ancak Finansal Tablolarda Tutulmayan Bilgiler

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
D1	Kobi Yapısı	124.00	4.1333	.81931
D2	İş Uygulama Kalitesi	121.00	4.1724	1.00246
D3	Ürün Ve Hizmet Kalitesi	125.00	4.3103	.60376
D4	Müşteri Memnuniyeti	116.00	3.8667	1.13664
D5	Pazar Payı	127.00	4.2333	.62606
D6	Yenilik	121.00	4.0333	.88992
D7	Kobi Rekabet Durumu	115.00	3.9655	.98135

D8	Müşteri Sadakati	122.00	4.0667	.69149
D9	Çalışanların Memnuniyeti	76.00	2.5333	1.35782

(Kaynak: Birincil Veri)

Tablo 3.9’de kredi performansını etkileyen finansman dışı hususlar sunulmuştur. 2’inci ankette katılımcılardan alınan 4 ortalama cevaplarda genelde finansman dışı parametrelerin temerrüdü korumada önemli olduğu kabul edildi.

D9 sorusuna ortalama 2,5 oranındaki cevaba göre çalışanların memnuniyetinin KOBİLERİN başarısıyla hiçbir alakası olmadığını belirtildi. D4 ve D7 sorularına verilen cevaplarda bu iki parametrenin KOBİ kuruluşlarının parametresini etkileyip etkilememe konusunda 3 altında emin olmadığını belirtti. D1, D2, D3, D5, D6. D8 sorularına ortalama yüzde 4 oranında verilen cevaplara göre bu parametrelerin KOBİ kuruluşlarının kredi performansını elbette etkilediği belirtildi.

Katılımcılara D1 sorusuyla KOBİ kuruluşlarının kredi başvurusunu değerlendirirken kuruluşun yapısının önemli bir faktör olup olmadığı sorusuna (Ortalama 4.1, SD 0.82) ile onay verdiler. D2 ile müşterilerden işletme uygulamalarının kalitesinin KOBİ kuruluşunun performansını etkileyip etkilemediği sorusuna müşteriler (ortalama 4.2, SD 1.00) ile katıldıklarını belirttiler. D3 ile kuruluşların ürün ve hizmet kalitesinin kuruluşların performansı açısından önemli bir ölçü olup olmadığı sorulmuş, (Ortalama 4.3, SD 0.60) ile katılımcılar olumlu yanıt vermişlerdir. D4 ile bir kuruluşun performansı üzerinde müşteri memnuniyetinin etkisi büyük müdür sorusuna (ortalama 3.8, SD 1.14) ile katılımcılar olumlu yanıt verdiler.

D5 sorusu bir KOBİ kuruluşuyla ilgili stratejik bilginin geçerli özelliği, Pazar payı ve yenilikçilik sorusuna (ortalama 4.2, SD 0.63) ile olumlu cevap verildi. D6 ile yeniliğin bir KOBİ kuruluşuyla ilgili stratejik bir özellik olup olmadığı sorusuna (Ortalama 4.03, SD 0.88) ile olumlu yanıt verildi. D7 ile bir KOBİ kuruluşunun performansını piyasadaki rekabeti mi belirler sorusuna (ortalama 3.96, SD 0.98) ile olumlu yanıt verildi. D8 ile bir KOBİ kuruluşunun uzun süre ayakta kalmasının

müşterilerin sadakatine bağlı olup olmadığı sorusuna (ortalama 4.1, SD 0.91) ile olumlu yanıt alındı. Ancak katılımcılar D9 ile KOBİ kuruluşlarının uzun süre ayakta kalmasının çalışanın memnuniyetine bağlı olup olmadığı sorusuna (Ortalama 2.5, SD 1.36) ile olumsuz yanıt verdiler.

Çalışma sonuçları kredi bölümü çalışanlarının genel olarak birçok finansman dışı faktörün de kredi kararlarında etken olduğunu kabul ettiğini gösterdi. Bu araştırmada şu husus da ortaya çıkmıştır ki kredi değerlendirme uzmanları finansal tablolardan anlaşılmayan finansman dışı faktörlerin çok önemli olduğu düşüncesindeler. Dolayısıyla, finansal tablolar tek başına temerrüde karşı bir koruma oluşturmadığı çünkü bir KOBİ kuruluşuna kredi verme kararı finansal tablolarda yer almayan sayısız diğer finansman dışı faktörlerin önemli olduğunu göstermiştir.

Çalışma açıklamaları St-Pierre & Bahri, (2006) and Cumby & Conrod, (2001) ile uygundur, bu çalışmada söz konusu kişiler bir kuruluşun uzun süre boyunca ayakta kalmasının müşteri sadakati, çalışanın memnuniyeti, dahili süreçler ve işletmenin kendini yenileyebilme özelliği gibi, finansal tablolara yansıtılmayan finansal olmayan faktörlere bağlı olduğunu tahmin ettiler. Ancak çalışma bulguları Eccles, (1999); Ittner & Larcker, (1998) çalışma bulgularından farklıdır, bu çalışmada kredi değerlendirme uzmanlarının basitçe ve dar bakış açısıyla sadece finansal tablolara dayanarak kredi başvurularını değerlendirdiği bulgulanmıştır.

Tablo 3.10 : KOBİLER tarafından hazırlanan Finansal Tablolarla ilgili Kredi Personelinin Görüşleri

Kod Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
D10 Denetimin Güvenirliği Artırdığı	118.00	3.9333	.90719
D11 Denetçilerin Değişiklikleri Analiz Etmesi	105.00	3.6207	1.08278
D12 Finansal Zararların Korunması	108.00	3.6000	1.10172
D13 Derin Analiz	119.00	3.9667	.92786

D14 Oran Analizi	116.00	3.8667	.77608
D15 Eğilim Analizinin Kullanımı	122.00	4.0667	.63968

(Kaynak: Birincil Veri)

Tablo 3.10 katılımcıların genelde ortalama 4 ile finansal tabloların büyük ölçüde kredi temerrüdünden koruduğu görüşü hakimdi D10, D11, D12, D13 ve D14 soruların ortalama yüzde 3'ünün altında D15 sorusunun ise ortalama 4 ile finansal tabloların genelde temerrüde karşı koruduğu yönünde cevap verildi.

Katılımcılara Denetim işleminin D10 ile şirketin güvenilirliğini artırıp artırmadığı sorulmuş, katılımcılar (ortalama 3.9, SD 0.91) ile bunu onaylamışlardır. D11 ile Denetçilerin analizlerinin KOBİ kuruluşlarının işletme süreçlerine kilit performans göstergelerini değiştirip değiştirmediği ve muhasebe politikalarındaki değişiklikler hakkında denetim kanıtının işletme bilgisiyle birlikte farklılık oluşturup oluşturmadığı sorusuna (ortalama 3.6, SD 1.08) ile katılmışlardır. D12 ile Finansal tabloların finansal zararlara karşı koruyucu unsur olabileceğini (Ortalama 3.6, SD 1.10) onayladı. D13 ile KOBİ kuruluşunun kredi talebini değerlendirmek için bu kuruluşlarca sağlanan finansal bilgilerle ilgili derinlemesine inceleme uygulayıp uygulamadıkları soruldu ve (3.9, SD 0.93) katılımcılar buna onay verdi. D14 ile KOBİ kredi taleplerini değerlendirmek için oran analizi kullandıklarını (3.87, SD 0.776) ile onayladılar D15 ile KOBİ müşterilerinin kredi taleplerini değerlendirirken eğilim analizi kullandıklarını (4.06, SD 0.82) onayladılar.

Çalışma sonucunda finansal tabloların Pride Microfinance Limited kuruluşundaki son kullanıcılar da kanıtlanmış analiz araçlarını kullandıklarını gösterdi. Ancak sonuçta finansal tabloların illa temerrüdü korumasını gerektirmediğini gösterdi. Araştırma sonuçları Kamarudin, Abidin & Smith, bulgularıyla örtüşmektedir. Söz konusu anılan araştırmacılara göre, bankalar denetimli finansal tabloları talep etmekte ve denetim işlemi finansal tabloların güvenilirliğini artırmakta olduğu, ve dolayısıyla da mukrizler tarafından alınan kararların bu temelde alındığı sonucuna varılmıştır. Bizim yaptığımız bu çalışma da bunu teyit eder niteliktedir.

Tablo 3.11: Kredi Temerrüdünde Finansal tabloların korunması

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
D16	Temerrüt Yetersiz Bilgiden Kaynaklanır	100.00	3.4483	1.35188
D17	Temerrüt finansal Sıkıntıdan Kaynaklanır	109.00	3.6333	1.06620
D18	Finansal Bilgilerde Yenilik Bulunmamaktadır	82.00	2.8276	1.25553
D19	Temerrüt Korunmaz	110.00	3.9286	1.24510
D20	İç Süreçler	69.00	2.3000	1.23596

(Kaynak: Birincil Veri)

Tablo 3.11’de finansal tabloların gerçekten kredi temerrüdünü koruyup korumadığına dair yapılan anketin sonuçları gösterilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur;

D18 ile D20 ile finansal tabloların KOBİ kuruluşunun yeniliklerini ve iç süreçlerini yansıtmadığına katılımcılar yüzde 3 ile bu görüşe katılmadıklarını belirtmişler , ancak D16, D17 D 19 ile ortalama 3’ün altında verdikleri cevaba göre bu parametrelerin fiili olarak temerrüdü koruduğu görüşü hakimdi.

Soru 16 ile katılımcılara KOBİ kuruluşlarının temerrüdünün eksik finansal bilgilerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı sorulduğunda (ortalama 3.45, SD 1.35) ile emin olmadıklarını belirttiler. D17 ile katılımcılara temerrüdün finansal sıkıntıdan kaynaklanıp kaynaklanmadığına ilişkin soruya (Ortalama 3.6, SD 1.07) ile emin olmadıkları; D20 ile iç süreçlerin KOBİ kuruluşunun uzun vadeli performansında önemli olup olmadığı sorulduğunda (Ortalama 2.3, SD 1.24) buna katılmadıklarını belirttiler. D18 sorusu ile katılımcılara işletmede yapılan yeniliklerin finansal tablolarda tespit edilip edilmediği sorusuna (ortalama 2.8, SD 1.26) ile emin değilim yanıtını

verdi; D19 ile katılımcılara kredi temerrüdüne karşı finansal tabloların koruması gerekip gerekmediği sorusuna katılımcılar (ortalama 3.9, SD 1.25) ile bunu onaylamışlardır.

Anket sonucu finansal tabloların kredi temerrüdüne karşı koruma sağlamadığını göstermiştir ve ayrıca KOBİ kuruluşlarının krediyi geri ödeyememe nedeninin finansal sıkıntı olduğunu göstermiştir. Bu ankete katılanlar iç süreçlerin bir KOBİ kuruluşunun uzun süre ayakta kalmasında hayati öneme sahip olduğunu ortaya çıkardı. Araştırmada kredi personelinin KOBİ kredi taleplerini değerlendirirken kanıtlanmış finansal analizler uyguladıkları için finansal tabloların temerrüdü büyük oranda korumadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu ankette kredi başvuru analizinde büyük oranda yükümlülüklerini yerine getirmeme ye karşı önlemler uygulandığı açıktır, dolayısıyla finansal tablolarda tecrit yöntemi kullanılmamakta olduğu ortaya çıkmıştır.

Çalışma sonuçları prensipte Kündid & Ercegovac (2011) tarafından yapılan çalışmayla farklıdır. Anılan kişilerin çalışmasında finansal tabloların kredi riskinde taşıdığı önemin büyük olduğu bulgulanmıştı. Ancak Kündid & Ecegovac (2011) tarafından yapılan çalışmada KOBİ kuruluşlarının kredi temerrütlerinin finansal sıkıntı ve eksik finansal bilgi verilmesinden kaynaklandığı ve bunun da itibarı kısıtladığı ortaya çıkmıştır ve bu çalışmaya dolayısıyla uygundur.

3.2.5. Kredi Temerrüdünün diğer nedenleri

2'inci anketin E bölümünde, katılımcılardan aşağıdaki ölçümler bazında ve sıralamalara göre sorulan soruları sıralamaları istenmiştir.; Kesinlikle katılmıyorum (SDA-1), Katılmıyorum (D-2), Emin değilim (NS-3), Katılıyorum (A-4) ve Kesinlikle katılıyorum (SA-5). Oranlar, ortalama puanlar ve standart sapmalar cevapların merkezi eğilimin ölçülmesi için hesaplanmıştır. Tablo 3.12'de aşağıdaki bulgular sunulmuştur:

Tablo 3.12: Kredi Temerrüdünün Diğer Nedenleri

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
E1	Kefiller	106.00	3.5333	1.13664

E2	Uygulanan Faiz	73.00	2.5172	1.18384
E3	Geri Ödeme Takvimi	97.00	3.3448	1.34366
E4	Kredinin Büyüklüğü	102.00	3.5172	1.27113
E5	Ödemesiz Dönem	85.00	2.8333	1.01992
E6	Teminatlar	91.00	3.1379	1.24568
E7	Ziyaret Sıklığı	122.00	4.0667	.69149
E8	Ödeme Zamanları	104.00	3.5862	1.35006
E9	Kar Marjı	103.00	3.5517	1.02072
E10	Kredi Ürünü	118.00	3.9333	.63968
E11	Sürekli Temerrüt	105.00	3.7500	.96705
E12	Oluşturma Maliyetleri	69.00	2.3000	1.08755
E13	Ön Ödeme Maliyetleri	61.00	2.1034	.90019

(Kaynak: Birincil Veri)

E2, E5, E12 ile E13 sorularına yanıt veren katılımcıların ortalama yüzde 3 altında bu parametrelerin de kredi temerrüdü yarattığına katılmadıkları cevabı alındı. E3 ve E6 ile ödeme takvimi ve teminatın KOBİ kuruluşlarının temerrüdünde etkisinin olup olmadığından ortalama 3 ile emin olmadıkları yanıtı alındı. E1, E4, E7, E8, E9, E10 ve E11 sorularına ortalama 3'ün altında katılımcı bu parametrelerin kredi temerrüdüne katkıda bulunabileceğini onaylamıştır.

Katılımcılara aşağıdaki sorular sorulmuş ve cevapları şöyle olmuştur E1; proaktif kefillere sahip müşteriler borçlarını kefillsiz müşterilere göre daha iyi ödüyorlar; (ortalama 3.5, SD 1.14) : Katılıyorum. E2; soru, bir krediye uygulanan faizin müşterinin geri ödemesiyle herhangi bir ilgisi yoktur; (ortalama, 2.5, SD 1.18); Katılmıyorum. Soru E3: ödeme takviminin müşterinin geri ödemesini etkileyip etkilemediğine katılımcılar (ortalama 3.3, SD 1.34); Emin Değilim ile yanıtladı. Soru E4; büyük bir kredide temerrüde düşen bir müşteri muhtemelen küçük boyutlu bir kredide de temerrüde düşecektir (Ortalama 3.5, SD 1.27) Katılıyorum ile yanıtladı. Soru E5; ödemesiz ödeme

dönemine sahip krediler bu döneme sahip olmayan kredilere göre daha iyi ödeniyor; Emin değilim (ortalama, 2.8, SD 1.02).

Soru E6; Güvence olarak verilen teminatın müşterinin bir krediyi ödemeye karar vermesiyle ilgili olarak herhangi bir bağlantısı yoktur; Emin değilim (Ortalama 3.1, SD 1.24). soru E7; müşterinin tesislerin finansal kuruluşlar tarafından yapılan ziyaretlerin sıklığı müşterilerin temerrüde düşme durumunu azaltır; Katılıyorum (Ortalama 4.1, SD 0.69). soru E8; kredinin ödeme zamanı kredinin geri ödenmesi üzerinde etkisi bulunmaktadır; Katılıyorum (ortalama 3.6, SD 1.35). Soru E9; yüksek kar marjına sahip müşteriler muhtemelen kredilerinde temerrüde düşmezler; Katılıyorum (ortalama 3.6, SD 1.02). Soru E10; bazı kredi ürünlerinin diğerlerine göre daha fazla temerrüde düşme yatkınlığına sahip olup olmadığı; Katılıyorum (ortalama 3.9, SD 0.64). Soru E11; belirli bir durumda temerrüde düşen bir müşteri muhtemelen sonraki kredilerde de temerrüde düşüp düşmeyeceği; Katılıyorum (ortalama 3.8, SD 0.97); Soru E12: kredi oluşturma maliyetlerinin temerrütte ana neden oluşturup oluşturmadığı; Katılmıyorum (ortalama 2.3, SD 1.09). Soru E13: KOBİ kuruluşlarında ön ödeme maliyetlerinin ana nedenlerin başında gelip gelmediği; Katılmıyorum (Ortalama 2.1, SD 0.90).

Çalışma proaktif kefilleri olan müşterilerin kefilsiz olanlara göre daha iyi ödeme yaptıklarını göstermektedir, dolayısıyla eşdüzey baskı kredinin temerrüde düşmeden geri ödeme şansını artırmaktadır. Finansal kuruluşlarca sık ziyaret edilen müşterilerin ziyaret edilmeyenlere göre daha iyi geri ödeme potansiyeline sahip olduğu ortaya çıkmıştır, bu da iyi ilişki yönetiminin kredi geri ödemesinde iyileşme sağladığı anlamına gelmektedir. Geri ödeme zamanı ve yüksek kar marjının da etken olduğu ve temerrüdü bertaraf etmede hayati bir anlam taşıdığı ortaya çıkmıştır. Bulgular ayrıca başvuru ücretleri, değerlendirme ücretleri ve denetim ücretleri ile teminat oluşturma giderleri gibi kredi oluşturma giderlerinin KOBİ kuruluşları açısından temerrüt üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını göstermiştir. KOBİ kuruluşlarınca krediye karşılık güvence olarak verilen teminatlar, geri ödeme takvimi ve krediye yansıtılan faizin kredinin geri ödenmesinde şimdiye kadar alınan bilgilere göre nötr etkisi olduğu gözlenmiştir. Bu anket KOBİ

kuruluşlarının temerrüdünün kredi değerlendirme aşamasında tamamen verdikleri finansal tabloların kalite etkisi olmadığını ancak özdeş basın, ilişki yönetimi, geri ödeme zamanı, kar marjları ve ürün tipi gibi bazı diğer faktörlerin de temerrüt üzerinde önemli bir paya sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Çalışma bulguları Breza (2011) ile uyumludur. Breza çalışmasında kredilerin geri ödenmesinde özdeş basıncın oldukça büyük etkisi olduğunu gösteren unsurlar olduğunu ileri sürmüştü. Çalışmamız ayrıca Obamuyi, (2007) ile de uyumludur. Obumuyi araştırmasında geri ödeme zamanı, denetim ve işletmenin karlılık düzeyinin KOBİ müşterinin borcunu geri ödemesinde çok büyük paya sahip olduğunu tespit etmiştir. Aynı şekilde, yine aynı çalışmada araştırmacı kredi tipinin, uygulanan faizin ve zayıf kredi geçmişine sahip olmanın da kredi performansını etkilediğini belirtmiştir. Ancak bu çalışmada işlem maliyetine ilişkin bazı farklılıklar mevcuttur. Obamuyi'ye göre, işlem maliyetinin de krediyi etkilediği iddia edilmiş ancak bu çalışmada Pride Microfinance Limited kuruluşuna KOBİ kuruluşlarının geri ödeme şeklinde işlem maliyetlerinin etkili olmadığı belirlenmiştir. Bu çalışma ayrıca Namakula, (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmayla da benzerlik göstermez. Namakula kredi ödemesiz dönemin temerrüde etkisi olduğunu belirtmiş, ayrıca güvence olarak verilen teminatın toplamda kredi üzerinde az da olsa etkisi olduğunu bulgulamıştı. Aksine, Akisimire, (2010) yaptığı çalışmada kredi hacmi ve teminatın kredi performansı üzerinde etkisi olduğunu bulguladı.

3.2.6. Kişisel özelliklerin kredi temerrüdüne etkisi

3'üncü anketin F Bölümünde katılımcılardan aşağıdaki ölçümler bazında ve sıralamalara göre sorulan soruları sıralamaları istenmiştir.; Kesinlikle katılmıyorum (SDA-1), Katılmıyorum (D-2), Emin değilim (NS-3), Katılıyorum (A-4) ve Kesinlikle katılıyorum (SA-5). Oranlar, ortalama puanlar ve standart sapmalar cevapların merkezi eğilimin ölçülmesi için hesaplanmıştır.

Tablo 3.13: Popüler optimist kişilik

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
F1	Ödeme Gücü Var	162.00	3.9512	1.18218
F2	Belirlenmemiş Gecikme	164.00	4.0000	.92195
F3	Sözleşme Hükümleri	158.00	3.8537	1.27595
F4	Sözleşme Şartları	147.00	3.8684	1.29805

(Kaynak: Birincil Veri)

F1, F2, F3 ve F4 sorularına katılımcılar ortalama yüzde 3'ün altında katılıyorum yanıtı verdiler.

Tablo 3.13 kredi temerrüdünde kişilerin gayret kapasitesine bağlı olarak etkisi gösterilmektedir. Katılımcılara şu sorular sorulmuştur; F1 sorusu; “kredi miktarı benim ödeme gücümü aşıyorsa kredi geri ödeme zamanında takvime alınan kredi taksitini ödeme gücüm olmadığını ilişki müdürüne söylemek mecburiyetinde hissediyorum kendimi”: Katılıyorum (Ortalama 3.95, SD 1.18). Soru F2; “ilişki müdürümü arayarak kendisine kredi taksitinde belirlenmiş bir gecikme yaşayacağımızı bildirmek durumunda olduğuma inanıyorum”: Katılıyorum (Ortalama 4, SD 0.92). soru F3: ben daima kredi sözleşmesinde yer alan bütün sözleşme maddelerini bana izah etmesi için ilişki müdürümü görevlendiririm: ortalama cevap Katılıyorum (ortalama 3.85, SD 1.28). Soru F4: ben daima kredi sözleşmesini imzalamadan önce bütün sözleşme maddelerini bana izah etmesi için ilişki müdürümü görevlendiririm: Katılıyorum (ortalama 3.86, SD 1.29).

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre gayretli bir karaktere sahip kişiliğin mikro-fınans kuruluşlarından kredi alırken gösterdiği ataklık ve cesaret bu kişilerin sorumlu davranarak ilişki yöneticilerine krediyi ödeyemeyeceğini veya kredi geri ödemesinde bir gecikme yaşanacağını bildirecek nitelikte bir karaktere sahip olacağını göstermiştir. popüler optimist ve kendinden emin kişiler, kredi sözleşmesinde yer alan bütün hüküm ve koşulları anlamaya çalışacaklardır. Bu gibi davranış özelliklerine sahip olan kişilerin daha düşük bir ihtimalle temerrüde düşeceği gözlemlenmiştir.

Çalışma bulguları Keirsey (1998) ile uyumludur. Bu araştırmacı bu tip popüler optimist kişilerin genelde esnaf olduğunu ve normalde “ne olduğunu açıkça söyler ve hangisi işlevselse onu yapar” şeklinde ifade etmiştir. Bu davranış özelliklerine sahip kişilerin temerrüde düşme ihtimali daha düşüktür.

Tablo 3.14: Kolerik Kişilik

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
F5	Yalan Söylemek	121.00	3.0250	1.57688

(Kaynak: Birincil Veri)

Tablo 3.14 kolerik kişilerin verdikleri tepkiyi yansıtır. Soru F5 : bir kişinin kredi görevlisini ikna etmek için işletmesinin karlılığı hakkında yalan söylemesinin insani ve doğal olup olmadığı sorusuna verilen cevap: emin değilim (Ortalama 3.0, SD 1.58)

Bu çalışmada, koleriks kişiliğe sahip katılımcılar bir kişinin kredi görevlisini ikna etmek için işletmesinin karlılığı hakkında yalan söylemesinin insani ve doğal olup olmadığı sorusuna tarafsız cevap vermişlerdir, dolayısıyla bu da şunu göstermektedir; bu kişiliğe sahip olan kişiler dengeli olarak yalan söylerler ve bu kişiler tarafından sağlanan bilgilerin dikkatli olarak ve ayrıntılı bir şekilde incelenmesinin gerektiğini, aksi takdirde verdikleri cevaplarla yanlış bir karara yol açacağını ve bu kişiliklerin popüler optimist kişilere kıyasla daha çok temerrüde düşeceğini göstermiştir.

Çalışma sonucu Kiersey (1998) ile benzerlik göstermektedir. Kiersey çalışmasında kolerik kişileri ne mümkünse onu söylediklerini ve hangisi doğruysa bunu yapan idealistler olarak tanımlamıştır. Aynı şekilde bu kişinin çalışması Ezekiel Peygamberin kolerik kişilerle ilgili olarak insanın doğasını olduğu gibi gösteren kişiler olarak betimlediğini belirten ifadeyle tamamlamıştır.

Tablo 3.15: Soğukkanlı kişilik

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
-----	-----------	--------	----------	----------------

F6	Kredi Ödeme Kapasitesi	152.00	3.7073	1.38282
F7	Sözleşmede Verilen Vaatler	0	0	0

(Kaynak: Birincil Veri)

Tablo 3.15’te kendisine verilen kredi teklifinde onaylanan meblağın kendisinin mevcut taksit kapasitesini aşması durumunda kredi teklifini geri çevireceğini belirten kişilikle ilgili veriler sunulmuştur. Buna ilişkin soruya verilen cevap: Katılıyorum (ortalama 3.7, SD 1.38). Katılımcı bu şekilde kendine sunulan bir kredi teklifini reddedeceğini belirtmiştir. Bu durum da bu gibi bir karaktere sahip bir kişinin temerrüde düşme ihtimalinin zayıf olduğunu göstermektedir. Chapman (2015) yaptığı araştırmada soğukkanlı kişilerin doğal olarak sakin olduklarını ve kendi çalışmasında aldığı cevaplara göre açıkça aynı bulgular elde edilmiştir.

Tablo 3.16: Melankolik kişilik

Kod	Parametre	Toplam	Ortalama	Standart Sapma
F8	Yargıya İntikal	144.00	3.6000	1.15025
F9	Haciz İşlemi	151.00	3.7750	1.20868

(Kaynak: Birincil Veri)

Bu bölümde yer alan F8 ve F9 sorularına bu karakter sahipleri tarafından verilen ortalama 3 altında cevaplarda katıldıklarını belirtmişler ve bu sorular katılımcının kişiliğini yansıtmaktadır. Soru F8: temerrüde düşen müşterilerin mahkemede yargılanmasının gerekip gerekmediği sorulmuş, cevap katılıyorum olmuştur (ortalama 3.6, SD 1.15). Soru F9: temerrüde düşen müşterilerin krediyi kurtarmak için mallarının haczedilmesinin gerekip gerekmediği sorulmuş, cevabı yine katılıyorum olmuştur (ortalama 3.8, SD 1, 21).

Çalışma şunu göstermektedir ki, melankolik kişiliğe sahip kişiliklerin müşterinin borcunu ödememesi halinde krediyi kurtarmak amacıyla mahkemede yargılanması gerektiğine katıldıklarını göstermiştir. Bu tip bir kafa yapısına sahip olan kişiler temerrüde düşmeye daha eğilimlidirler. Araştırma ayrıca popüler optimist kişiliklerin,

soğukkanlı ve melankolik kişiliklere sahip olanların daha düşük ihtimalle temerrüde düşeceğini göstermektedir. Ancak, kolerik kişiliklerin daha yüksek bir ihtimalle temerrüde düşeceği bu çalışmayla bulgulanmıştır. Dolayısıyla bazı kişiliklerin diğerlerine göre temerrüde daha eğilimli karakter yapısına sahip olduğu sonucuna varılabilir. Bu bulgular Keirse (1998) ile uyumludur, kendisi çalışmasında melankolik kişilerin “ne gelirse onu söylediğini ve ne doğruysa onu yaptığını” belirtmiş ve bunların gardiyanlar olduğunu ifade etmiştir.

3.2.7. Katılımcılardan gelen nitel yanıtlar

Katılımcılardan KOBİ kuruluşlarının kaliteli ve düzgün finansal tablo hazırlayıp hazırlamama konusunda ne düşündükleri ve buna ilişkin yorum yapmaları ve verdikleri cevapların nedenlerini söylemeleri istendi. Katılımcılar görüş beyan etmesi için denetimcilere sunulan finansal tabloların kalitesiyle ilgili aşağıdaki görüşleri beyan etti ve buna ilişkin bulgular şunlardır;

Katılımcılar KOBİ kuruluşlarının muhtelif paydaşlarının doğru bilgi vermelerini perdelemek için birçok kasti girişimler olduğunu belirttiler. Ayrıca birçok KOBİ kuruluşunun aile şirketi olmalarından dolayı finansal tablo hazırlayacak teknik uzmanlığa sahip olmadıkları da belirtildi. Bazı KOBİLER finansal tablolarla ilgili yükümlülüklerini göz ardı etmektedir. Birçok KOBİ ayrıca kalifiye muhasebenin maliyetini karşılayacak durumda değildir ve dolayısıyla muhasebe hakkında sınırlı bilgilere sahip kişileri çalıştırmaktadırlar.

Ayrıca birçok KOBİ kuruluşunun finansal pozisyonunu dürüst bir şekilde iletmekten ziyade belirli amaçlarla finansal tablo hazırlamaktadırlar, bu amaçlar genellikle finansman sağlamak veya vergi amaçlarıdır ve bir şirketin finansal pozisyonunu veya performansını etkileyebilecek teşvikler de bulunmaktadır. Diğer şirketler ise özellikle aile şirketleri veya işiyse, defter tutmayı gerekli görmez veya buna önem vermezler. Bir diğer katılımcı ise, finansal tabloların kalitesi konusunda yine de KOBİ kuruluşlarının iş kalite konusuna geldiğinde hala bu konuda eksiklikleri olduğunu,

bunun da birçok firmanın bırakan finansal tablo kalitesini, defter tutma konusunu hafife almaktadırlar.

Diğer durumlarda finansal tabloların hazırlanma gerektiğinden bile bihaberdirler. Birçok KOBİ kuruluşu finansal departmanlarında vasıfsız eleman (finansal eğitim görmemiş kişiler) çalıştırmaktadır söz konusu personel Uluslararası Finansal Raporlama Sistemini uygulayamaz ve yorumlayamaz. Bu durum da sonuçta raporlama kalitesini düşürmektedir. KOBİ kuruluşları finansal kayıtların düzgün tutulması gerektiğini takdir etmezler ve dolayısıyla raporları düşük kalitelidir. Firmaların çoğunun finansal personeli muhasebe konularında uzmanlığa sahip değil çünkü kaliteli raporlama uygulamasını kolaylaştıracak iyi muhasebe sistemleri sınırlı olarak kullanılmaktadır. Birçok KOBİ kuruluşunun kendilerine işletmelerinde etkin yönetime kılavuzluk edecek sistematik finansal ve dahili denetim politikası bulunmamaktadır. Bu politikalara sahip olanlar bile bunlara önem vermemektedir. Görev ayrılığının bulunmaması da ayrı bir sorun. Birçok KOBİ kuruluşu sahipleri tarafından yönetildiğinden, bütün süreçler bir kişinin etrafında dönmekte ve bu durum da zayıf hesap verilebilirlik ve iç kontrol eksikliğine yol açmaktadır.

Araştırmacı ayrıca katılımcılardan kredi temerrüdüne yol açan diğer faktörlerin de anlatılmasını istedi ve bu ankette alınan cevaplar aşağıda verilmiştir;

İşlerini ifa etmemek, zayıf yönetim (bazın bilerek), zayıf finansal yönetim, işletmenin çökmesi, piyasa koşullarında değişim, zayıf planlama, fonların yanlış yönetilmesi, kredi personelinin geçmişe dair kontrolleri yapmaması, iş değişikliklerinde belirsizlikler, kredi kuruluşlarının faiz oranlarını değiştirmesi, devletin vergileri artırarak net gelirimizin düşmesi, zayıf değerlendirme süreçleri, kredi personelinin yolsuzluk yapması, iş ortamı, müşterilere yanlış kredi ürünü satılması, kredi personelinin yetersizliği, satışların düşmesi, ölüm, ölümcül hastalıklar, iş kaybı, hırsızlık gibi belirsizlikler.

3.2.8. Özet

Birinci bölümde anketten alınan veriler sunulmuş, bununla ilgili yorumlar ve analizler yapılarak ikinci bölümde literatür çerçevesinde incelenmiştir. Kilit bulgular şunu göstermektedir; KOBİ kuruluşları tarafından hazırlanan finansal tablolar düşük kalitelidir, çalışmada ayrıca bazı durumlarda seçilmiş KOBİ kuruluşlarının temerrüdünü finansal tablolar koruyabilmekte olduğunu, Soğukkanlı kişiliğe sahip insanların diğer kişilik özelliklerine göre daha fazla temerrüt riski taşıdığını göstermiştir. Çalışmada ayrıca Pride Microfinance Limited Uganda kuruluşuyla ilgili diğer temerrüt nedenleri tespit edilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada, KOBİ kuruluşlarıyla ilgili olarak Pride Microfinance Limited kuruluşundaki kredi temerrüt nedenleri araştırılmıştır.

Çalışmanın 4 temel amacı var. İlk olarak KOBİ'ler tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesi belirlendi. Ondan sonra hangi finansal tabloların KOBİ kuruluşlarının temerrüdünü koruduğu değerlendirildi. Ayrıca söz konusu KOBİ temerrüdünü etkileyen kişisel özelliklerin mevcut olup olmadığı değerlendirildi. Son olarak KOBİ'lerle ilgili diğer temerrüt nedenleri incelendi.

Yukarıdaki çalışma amaçları kapsamındaki kilit bilgiler;

İlk olarak KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesine ilişkin olarak;

Kilit bulgular şunlardır:

- (i) KOBİ'ler tarafından hazırlanan finansal tablolar düşük kalitelidir.
- (ii) Yine de kredi başvurusu için Pride Microfinance şirketine ibraz edilen denetimden geçmiş finansal tabloların kalitesi iyidir.

İkinci olarak hangi finansal tabloların KOBİ kuruluşlarının temerrüdünü koruduğunu, değerlendirmeye ilişkin olarak, çalışmada bir ölçüye kadar seçilmiş KOBİLER genelinde finansal tabloların temerrüdü koruduğu belirlenmiştir.

Ayrıca söz konusu KOBİ temerrüdünü etkileyen kişisel özelliklerin mevcut olup olmadığını değerlendirmeye ilişkin olarak; Çalışma Soğukkanlı karakter özelliğine sahip kişilerin diğer kişiliklere göre temerrüde düşmeye daha yatkın olduğunu ortaya çıkarmıştır. .

Son olarak diğer temerrüt nedenlerinin incelenmesine ilişkin olarak; Çalışmada ayrıca Pride Microfinance Limited Uganda kuruluşuyla ilgili diğer temerrüt nedenleri

tespit edilmiştir. Buna kredi ürün tipi, ödeme zamanı, eş düzey basınç, kar marjı ve ilişki yönetimi dâhildir.

Sonuç olarak, Finansal tablolar KOBİ kuruluşlarında temerrüde yol açan ana neden değildir.

Çalışmada KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tablolar düşük kaliteli olduğu tespit edilmiştir.

Bir ölçüye kadar seçilmiş KOBİLER genelinde finansal tabloların temerrüdü koruduğu belirlenmiştir ve kolerik karakter özelliğine sahip kişilerin diğer kişiliklere göre temerrüde düşmeye daha yatkın olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca Pride Microfinance Limited Uganda kuruluşuyla ilgili diğer temerrüt nedenleri tespit edilmiştir.

Bu çalışmayla ilgili olarak, araştırmacı aşağıdaki hususları tavsiye etmektedir

İlk olarak KOBİ'lere kredi verirken iyi ilişki yönetimine önem verilmelidir. Bu şekilde talep edilen şartlara ilave olarak Kefil olmalıdır, KOBİ kredilerini ve artışını onaylamak için iyileştirilmiş iş bitirme zamanı, Kredi talepleri onaylanmadan önce başvuru sahibinin kar marjına önem verilmelidir ve KOBİ kredi başvurularında başvuru sahibinin işiyle ilgili olarak nitel analizle birlikte finansal analiz yapılmalıdır.

Araştırmacı ayrıca daha fazla araştırma yapılmasına ilişkin uluslararası Borç Para veren kurumlardaki kredi defter performansı ile Uganda'da yerel borç veren kurumların kıyaslanması ve Uganda'da yer alan borçlandırma sektöründe finansal tabloların temerrüt üzerindeki etkisine dair temel bir araştırma yapılması gibi unsurlarına dikkate alınması gerektiğini tavsiye eder.

Bu çalışma sadece Pride Microfinance ile ilgilidir ve dolayısıyla Uganda'nın tamamının borçlandırma sektörünü kapsamaz. Ek olarak KOBİ kuruluşlarını kapsar ve

dolayısıyla ticari ile yatırım bankacılığını kapsamaz. Son olarak çalışma 2014 – 2017 yılları için gerçekleştirildiğinden ve bu dönem faiz oranları açısından çok istikrarsız bir dönemdir ve dolayısıyla daha istikrarlı bir dönemde yapılan çalışmalar farklı olabilir.

İleride yapılacak araştırmalar için Uganda’da bankacılık sektöründe Finansal tablolar kredi temerrüdünü, Uganda’da ticari ve yatırım bankacılığında kredi temerrüt nedenlerini ve 2017 ve sonrasında Pride microfinance kuruluşunda KOBİLERİN temerrüdüne yol açan nedenleri öneriyorum.

KAYNAKÇA

- ACCA. (2017). "Financial Accounting Paper F3". Aldine Place, London: BPP Learning Media.
- Akisimire, R. (2010). "Microfinance credit terms and performance of SMEs in Uganda; a dissertation" Makerere University in partial fulfilment of the requirements for the award of the degree of master of science in accounting and finance. Makerere University.
- Alleyne, P. A., Devonish, D., & Alleyne, P. "Perceptions of auditor independence in Barbados". **Managerial Auditing Journal**, 21(6), 2006, pp. 621–635. <https://doi.org/10.1108/MBE-09-2016-0047>
- Amoako, O. K., Marfo, E. O., Gyabaah, E. N. "Accounting records keeping practices of SMEs in Ghana: Evidence from Sunyani Municipality. British" **Journal of Economics, Finance and Management Sciences**, 9(1), 2014. pp.120–132. <https://doi.org/10.1152/jn.00482.2014>
- Asian Development Bank. "Asia SME Finance Monitor". Asian Development Bank, 2013.
- Ayyagari, M., Beck, T., & Demirguc-Kunt, A. "Small and Medium Enterprises across the Globe". **World Bank Policy Research**

	3127. https://doi.org/10.1007/s11187-006-9002-5
Bank of Uganda.	"Bank of Uganda Financial Stability Report" 2016.
Basel Committee on Banking Supervision	"Compliance and the compliance function in banks". Bank for International Settlements, (April . (2005), pp. 1–16.
Basu, S.	"The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings", vol 24, Journal of accounting and economics , 1997, pp.3–37. https://doi.org/10.1016/S0165-4101(97)00014-1
Beck, A.	"KPMG allowed fraud at New Century", 2008, http://www.reuters.com/article/us-kpmg-fraud/kpmg-allowed-fraud-at-new-century-report-says-idUSN2631813920080327
Berberich, G. P.	"The Effects of Audit Methodology and Audit Experience on the Development of Auditors' Knowledge of the Client's Business", University of Waterloo, 2005.
Bliss, J	"Management through account". New York, The Ronald Press Co., 1924

- Breza, E. "Peer Effects and Loan Repayment : Evidence from the Krishna Default Crisis", Massachusetts Institute of Technology, 2011.
- CFA Institute. "Financial Reporting and Analysis". Charlottesville,USA., CFA Instiute Press, 2017.
- Chapman, A. "Personality Theories, types and tests". Businessballs, 2015.
- Chelagat, K. N. "Determinants of Loan Defaults By Small and Medium". University of Nairobi, Kenya, 2012.
- Ciesielski, J., Henry, E., & Selling, T. "Financial reporting quality". CFA, 2017.
- Cumby, J., & Conrod, J. "Non-financial performance measures in the Canadian biotechnology industry". **Journal of Intellectual Capital**, 2(3), 2001, pp 261–272.
- Martínez Pería, M. S., & Schmukler, S. L. "Bank involvement with SMEs: Beyond relationship lending". **Journal of Banking and Finance**, 34(9), 2010, pp 2280–2293.
<https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2010.02.014>
- Dichev, I. D., Graham, J. R., & Harvey, C. R. "Earnings quality: Evidence from the

	field". Journal of Accounting and Economics , 56(2–3), 2013, pp 1–33. https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2013.05.004
Ernst & Young.	"Navigating today's complex business risks". EY Fraud Survey, 2013. http://www.ey.com/Publication/vwLUAsets/Navigating_todays_complex_business_risks/\$FILE/Navigating_todays_complex_business_risks.pdf
Firth, M.	"Perceptions of Auditor Independence and Official Ethical Guidelines". The Accounting Review , 55(3), 1980, pp 451–466. Retrieved from http://www.jstor.org/stable/246407
Fitzgerald, P.	"Accounting Firm Must Face FDIC Suit Over Colonial Bank Failure". 2014. https://www.wsj.com/articles/accounting-firm-must-face-fdic-suit-over-colonial-bank-failure-1405531036
Gama, A. P. M., & Geraldles, H. S. A	"Credit risk assessment and the impact of the New Basel Capital Accord on small and medium-sized enterprises". Management Research Review , 2012, 35(8). https://doi.org/10.1108/MBE-09-2016-0047

- Gibson, T., & Vaart, H. J. Van De "Defining SMEs: A less imperfect way of defining small and medium enterprises in developing countries". **Brooking Global Economy And Development**, September, 2008, pp 1–29.
- Ittner, C. D., & Larcker, D. F "Are Non-Financial Measures Leading Indicators of Financial Performance? An Analysis of Customer Satisfaction". **Journal of Accounting Research**, 1998, Vol. 36(3), pp. 1–35.
<https://doi.org/10.2307/2491304>
- Kakuru, J. "The supply-demand factors interface and credit flow to small and micro enterprises (SME's) in Uganda". PhD Thesis, University of Stirling, Stirling, March, 2008.
<https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Kamarudin, N., Abidin, Z. Z., & Smith, M. "Audit exemption among SMEs in Malaysia. Asian" **Review of Accounting**, Vol. 20(2), 2012, pp 152–162.
<https://doi.org/10.1108/ARA-04-2012-0017>
- Kamau, C. G., Samuel, K. N., & Mutiso, N. "Exploring Internal Auditor Independence Motivators: Kenyan Perspective". **International Journal of**

Economics, Finance and Management Sciences. Vol. 2(2), 2014, pp 132–137.
<https://doi.org/10.11648/j.ijefm.20140202.13>

Karlan, D., Mullainathan, S., & Robles, O. "Measuring Personality Traits and Predicting Loan Default with Experiments and Surveys. Banking the World". Empirical Foundations of Financial Inclusion, 2011.

Kimutai, C. J., & Ambrose, J. "Factors Influencing Credit Rationing by Commercial Banks in Kenya". **International Journal of Humanities and Social Science**, 3(20), 2013, pp. 244–252.

King-Hele, S. "UK Data service centre for census and survey research". University of Manchester, 2009.

Knechel, W. R. "The business risk audit: Origins, obstacles and opportunities". **Accounting, Organizations and Society**, Vol. 32(4–5), 2007, pp. 383–408.
<https://doi.org/10.1016/j.aos.2006.09.005>

Krejcie, R. V, & Morgan, D. W. "Determining Sample Size for Research Activities Robert". **Educational and Psychological Measurement**, Vol.

- 38(1), 1970, pp. 607–610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Kundid, A., & Ercegovac, R. "Credit rationing in financial distress: Croatia SMEs' finance approach". **International Journal of Law and Management**, Vol. 53(1), 2011, pp. 62–84. <https://doi.org/10.1108/MBE-09-2016-0047>
- Lewis, M. C. "Risk Modeling at the SEC: The Accounting Quality Model," 2012. <http://www.cpajournal.com/acc.htm>
- Lin, L. "The relationship of consumer personality trait, brand personality and brand loyalty: an empirical study of toys and video games buyers". **Journal of Product & Brand Management**. Vol. 19(1), 2010, pp 4–17. <https://doi.org/10.1108/10610421011018347>
- Maehle, N., & Shneor, R. "On congruence between brand and human personalities". **Journal of Product & Brand Management**, Vol. 19(1), 2010, pp 44–53. <https://doi.org/10.1108/10610421011018383>

Maseko, N., & Manyani, O.

"Accounting practices of SMEs in Zimbabwe: An investigative study of record keeping for performance measurement (A case study of Bindura)". **Journal of Accounting and Taxation**, Vol. 3(8), 2011, pp. 171–181. <https://doi.org/10.5897/JAT11.031>

Namakula, P.

"Determinants of effectiveness of micro finance institutions (MFIs) loans among selected small businesses in Kampala and Mpigi districts", 2003.

Obamuyi, T.

"An exploratory study of loan delinquency among small and medium enterprises (SMEs) in Ondo state of Nigeria". **Journal of Labour and Management in Development**, Vol. 8, 2007, pp 2–8.

Olberding, M.

"SEC judge suspends TierOne's KPMG auditors". 2014
http://journalstar.com/business/local/sec-judge-suspends-tierone-s-kpmg-auditors/article_0b6ce2e6-f18c-5e4f-be48-7c110c258eb3.html

Padilla, A.

"An Unbiased Estimator of the Variance of Simple Random Sampling Using Mixed Random-Systematic Sampling"

- Working paper;2009.
- Pride Microfinance LTD. "Pride Microfinance Limited Annual Report", 2017.
- Rochan, M. "India's Enron: Ex-Satyam Executives ordered to pay \$308m over accounting Fraud", 2014.
- Ronen, J., & Yaari, V. "Earnings management: Emerging insights in theory, practice and research". **The International Journal of Accounting**, Vol. 46(2), 2011, pp 236–237.
- Rovnick, N. "Caterpillar's China accounting scandal is all too common". **Quartz Media LLC**, (January 21st, 2013) <https://qz.com/45662/caterpillars-china-accounting-scandal-is-all-too-common/>
- Schultz, J. J., Bierstaker, J. L., & O'Donnell, E. "Integrating business risk into auditor judgment about the risk of material misstatement: The influence of a strategic-systems-audit approach. **Accounting, Organizations and Society**". Vol. 35(2), 2010 pp 238–251. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2009.07.006>
- Shah, W. H. "SME Loan Defaults in Bangladesh". Asia-Pacific Research and Training

	Network on Trade, 2014.
Shields, J. F., & Shelleman, J. M.	"Management Accounting Reports in Small Businesses: Frequency of Use and Influence of Owner Locus of Control and Goals". Small Business Institute Journal , Vol. 7(207), 2011, pp 29–51.
St-Pierre, J., & Bahri, M.	"The use of the accounting beta as an overall risk indicator for unlisted companies. Journal of Small Business and Enterprise Development ". 13(4), 546–561, 2006. https://doi.org/10.1108/MBE-09-2016-0047
Stanbic Bank Uganda.	"Stanbic Bank, Uganda Annual Report", 2016.
Teoh, S. H., & Wong, T.	"Perceived quality and the earnings response coefficient". The Accounting Review , Vol. 68(2), 1993, pp 346–366.
The American Economy Review.	"Basel committee on bank supervision", The American Economy Review , Vol. 104, 2005.
The East African Magazine.	"The East African". 1052, December, 2014.
The East African Newspaper.	"Money and Equity Market"s. Vol. 1040,

	p. 57. October, 2014,
The Economist.	"The dozy watchdogs", 2014. AccountingScandals%5Cr%5CnEnron%5Cr%5CnBerkshireHathaway%5Cr%5CnBig 4 Accounting firms%5Cr%5CnChange In role %5Cr%5Cn Conflict of Interest%5Cr%5Cn PCAOB
The Economist Magazine.	"The dozy watchdogs". The Economist, Vol. 2014,pp 24–26.
Tongco, M. D. C.	"Purposive Sampling as a Tool for Informant Selection". A Journal of Plants, People and Applied Research , Vol. 5, 2007, pp 147–158. https://doi.org/http://hdl.handle.net/10125/227
Tsai, H., & Hua, M.	"The Effects of Audit Quality on Loan Interest Rates for Small and Medium-Sized Enterprises in Taiwan". International Journal of Business , Vol. 14(3), 2009, pp 265–281. http://search.proquest.com/docview/198017082?accountid=26357
Udell, F. G., & Berger, N. A.	"A more complete conceptual framework for SME.Finance". Journal of Banking & Finance , Vol 30(11), 2006 pp 2945–2966.

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378426606000938>

Wei, C.-C., Wei, C.-S., & Peng, L.H.

"Assignment of project members considering capability and personality balance". **Kybernetes**, Vol. 42(7), 2013, pp 1016–1028.
<https://doi.org/10.1108/K-10-2012-0096>

Wymenga, P., Spanikova, V., & Canton, E.

"EU SMEs in 2012: at the crossroads- Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU", 2011/12. ECORYS Nederland BV.

Zahra, P., & Jahromi, A. S.

"The Effects s of Audit Methodology on the Development of Auditors' Knowledge of the Client's Business". **International Journal of Finance, Accounting and Economics Studies**, Vol. 1(3), 2011, pp 47–61.

EKLER

Anket 1

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DENETİMCİLER İÇİN ANKET

Sayın Katılımcı,

Bu anket Uganda finansal kuruluşlarında KOBİLERLE ilgili kredi temerrüt nedenlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Ekteki anketi doldurarak bize geri göndermenizi rica ederiz. Anketin A bölümü biyografik ve örgüt özelindeki soruları içerirken anketin geri kalan kısmında çeşitli beyanlara katılıp katılmadığınızı belirtmenizi rica ederiz. Bu bilgi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Derecesi için gereklidir, dolayısıyla istenen bilgi yalnızca akademik amaçlıdır ve verilen yanıtlar kesin gizlilik içinde ele alınacaktır. Bu anketi cevaplama da değerli zamanınızı ayırdığınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

Mahmood KATONGOLE

(İstanbul Üniversitesi, MS. Finans Öğrencisi)

BÖLÜM A: KİŞİSEL BİLGİLER

Aşağıdaki kutucuklara kişisel bilgilerinizi işaretlemenizi rica ederim;

1. **Cinsiyet:** Erkek ☐ Kadın ☐ (Uygun olduğu şekliyle işaretleyin)

2. **Denetim Tecrübesi**

1-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	20 Yıl üzeri

Aşağıdaki bölümlerde aşağıdaki ölçümler çerçevesinde sorulan soruları sırasıyla işaretlemenizi rica ederim. Kesinlikle Katılmıyorum (SDA-1), Katılmıyorum (D-2), Emin Değilim (NS-3), Katılıyorum (A-4) ve Kesinlikle Katılıyorum (SA-5).

BÖLÜM B: KOBİLER TARAFINDAN HAZIRLANAN MALİ TABLOLARIN KALİTESİ

Aşağıda verilen listede hangilerinin KOBİLER tarafından PRIDE MICROFINANCE LTD Uganda'ya sunulan finansal tabloları tanımladığınızı belirtin.

KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesi		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Emin Değilim	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
B1	KOBİ müşterilerimiz işletme işlemlerini uygun şekilde kaydeder					
B2	KOBİ müşterileri finansal bilgilerini yeterli şekilde analiz eder					
B3	KOBİ müşterileri işletme işlemlerini uygun şekilde özetler					
B4	KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tablolarda tam bilgi yer almaktadır					
B5	KOBİLER hazırladıkları mali tablolarda ilgili bilgileri gösterirler					
B6	KOBİ müşterilerimiz mali tablolarını zamanında hazırlar					
B7	KOBİLER tarafından mali kuruluşlara sunulan mali bilgilerde adil sunum kriterlerini					

	karşılacaktır					
B8	KOBİ müşterileri tarafından hazırlanan mali tablolarda gelir düzeltme olaylarıyla karşılaştım					
B9	KOBİLER işletmelerini fiili pozisyonundan daha iyi göstermek için mali yapılar oluşturur					
B10	Denetlediğimiz her KOBİ müşterisiyle ilgili fiziksel envanter doğrulaması yürütürüz					
B11	Bütün müşterilerimizin gerçekleşen giderlerle ilgili kanıt göstermelerini talep ederiz.					
B12	KOBİ müşterilerimizin hak ve yükümlülükleri için yasal dayanak oluşturmaya çalışırız					
B13	Düşük mali raporlama kalitesi gelir kalitesini değerlendirmeyi engeller					
B14	Düşük mali raporlama kalitesi KOBİ işletmesinin değerlemesini engeller					
B15	KOBİLER tarafından sunulan bilgiler şirketin performansını değerlendirmede kullanışlı değildir					
B16	KOBİ kuruluşlarının mali tablolarında raporlanmış geliri ve yorumlanmasını etkilemek kasti fiil olduğu bellidir					
B17	KOBİ yöneticileri doğru olmayan bir şekilde işletmeyle ilgili farklı bir resim çizmek için muhasebe kurallarını eğip bükme kapasitesine					

	sahiptir					
B18	KOBİLER tarafından sunulan mali bilgilerde noktalanmış ihmal hataları vardır.					
B19	KOBİLER tarafından sunulan mali bilgilerde uygulama hataları vardır					
B20	KOBİLER düzgün muhasebe kaydı tutmaz					
B21	KOBİ kuruluşlarının muhasebe konusunda bilgileri yoktur					
B22	KOBİLER etkisiz finansal performans raporu sunar					
B23	KOBİLER yıl sonunda finansal rapor hazırlamaz					

Size göre KOBİLER kaliteli finansal tablo hazırlıyor mu?

Hayır ise neden?

(i).....

.....

.....

(ii).....

.....

İşbirliğiniz için teşekkür ederim.

Anket 2

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KREDİ PERSONELİ İÇİN ANKET**

Sayın Katılımcı,

Bu anket Uganda finansal kuruluşlarında KOBİLERLE ilgili kredi temerrüt nedenlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Ekteki anketi doldurarak bize geri göndermenizi rica ederiz. Anketin A bölümü biyografik ve örgüt özelindeki soruları içerirken anketin geri kalan kısmında çeşitli beyanlara katılıp katılmadığınızı belirtmenizi rica ederiz. Bu bilgi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Derecesi için gereklidir, dolayısıyla istenen bilgi yalnızca akademik amaçlıdır ve verilen yanıtlar kesin gizlilik içinde ele alınacaktır. Bu anketi cevaplamada değerli zamanınızı ayırdığınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

Mahmood KATONGOLE

(İstanbul Üniversitesi, MS. Finans Öğrencisi)

BÖLÜM A: KİŞİSEL BİLGİLER

Aşağıdaki kutucuklara kişisel bilgilerinizi işaretlemenizi rica ederim;

1. **Cinsiyet:** Erkek ☐ Kadın ☐ (Uygun olduğu şekliyle işaretleyin)

2. Kredi deneyimi

1-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	20 Yıl üzeri

Aşağıdaki bölümlerde aşağıdaki ölçümler çerçevesinde sorulan soruları sırasıyla işaretlemenizi rica ederim. Kesinlikle Katılmıyorum (SDA-1), Katılmıyorum (D-2), Emin Değilim (NS-3), Katılıyorum (A-4) ve Kesinlikle Katılıyorum (SA-5).

BÖLÜM B: KOBİLER TARAFINDAN HAZIRLANAN MALİ TABLOLARIN KALİTESİ.

Aşağıda verilen listede hangilerinin KOBİLER tarafından PRIDE MICROFINANCE LTD Uganda'ya sunulan finansal tabloları tanımladığınızı belirtin.

KOBİLER tarafından hazırlanan finansal tabloların kalitesi		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Emin Değilim	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
B24	KOBİLER tarafından sunulan mali bilgilerde noktalanmış ihmal hataları vardır.					
B25	KOBİLER tarafından sunulan mali bilgilerde uygulama hataları vardır					
B26	KOBİLER tarafından sunulan finansal tabloların geçmiş kararları mutabık kalınan tahminlerin yapılması için değerlendirmelerine olanak sağlar.					
B27	KOBİLER tarafından kredi değerlendirmeleri sunulan finansal tablolar etkisizdir.					
B28	Kredi değerlendirmesi için KOBİLER tarafından sunulan finansal tablolar tamdır.					
B29	KOBİLER tarafından sunulan finansal tablolar kolaylıkla yıl bazında kıyaslanabilir.					
B30	KOBİLER tarafından sunulan finansal tabloların zaman içerisinde istikrarlı					

	hazırlanır.					
B31	Bütün KOBİLER arasında hazırlanan finansal tabloların endüstriler arasında kıyaslanabilir.					
B32	KOBİLER tarafından sunulan finansal tabloların sektörler bazında tarafsızdır.					
B33	Kredi taahhüt kalitesinin ileriye dönük müşterilerin kredi değerlendirme uzmanının değerlendirmelerine etkilidir.					

BÖLÜM C: KOBİLERİN KREDİ TEMERRÜDÜNDE FİNANSAL TABLOLARIN ROLÜ.

Aşağıda verilen listede hangilerinin KOBİLER tarafından PRIDE MICROFINANCE LTD Uganda’ya sunulan finansal tabloları tanımladığınızı belirtin.

KOBİLERİN kredi temerrüdünde finansal tabloların rolü		Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Emin Değilim	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
C1	Finansal tabloların güvenilirliği eksiktir.					
C2	KOBİLERİN temerrütlerinde finansal tablolar büyük bir rol oynar.					
C3	KOBİLERİN yararlı finansal rapor sağlama kabiliyetine sahip yeterli personeli vardır.					
C4	Finansal tablolar KOBİNİN ekonomik durumu hakkında adil bir görüntü sunulup sunar.					
C5	Kredi kuruluşlarının uygun olmayan kaynak tahsisine yol açabilecek KOBİLERİN risk profiline uygun şekilde değerlendirilmesinin mukrizler açısından sıkıntılı bulur.					
C6	KOBİLERİN yöneticilerinin deneyimlerinin yetersizdir.					
C7	Denetçilerin bağımsızlığı kredi kararlarını etkiler.					

C8	Denetçilerin bağımsızlığının hazırlanan finansal tabloların kalitesini etkileyip etkilemediği					
C9	Denetim firmalarının görüşleri Pride Microfinance LTD kurumuna sunulacak olan ve temsil etmeyi düşündükleri KOBİ'nin finansal tablolarında ekonomik durumu doğruyu yansıtır.					
C10	Yatırımcı ve mukrizlerin denetim kalitesini hesap bilgilerinde öncelikli güvenilirlik ölçüsü olarak göz önüne alırlar.					

BÖLÜM D: FİNANSAL TABLOLARIN KOBİ'LERİN KREDİ TEMERRÜDÜ AÇISINDAN SAĞLADIĞI KORUMANIN KAPSAMI

Aşağıda verilen listede hangilerinin KOBİLER tarafından PRIDE MICROFINANCE LTD Uganda'ya sunulan finansal tabloları tanımladığınızı belirtin.

Finansal tabloların KOBİ'lerin kredi temerrüdü açısından sağladığı korumanın kapsamı		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Emin Değilim	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
D1	KOBİ kuruluşlarının kredi başvurusunu değerlendirirken kuruluşun yapısının önemli bir faktördür.					
D2	İşletme uygulamalarının kalitesinin KOBİ kuruluşunun performansını etkileyip					

	etkilemediği					
D3	Kuruluşların ürün ve hizmet kalitesi kuruluşların performansı açısından önemli bir ölçüdür.					
D4	Kuruluşun performansı üzerinde müşteri memnuniyeti büyük bir etkiye sahiptir.					
D5	Pazar payı ve yenilikçilik KOBİ kuruluşuyla ilgili stratejik bilginin geçerli özelliklerdir.					
D6	Yenilik bir KOBİ kuruluşuyla ilgili stratejik bir özelliktir.					
D7	KOBİ kuruluşunun performansını piyasadaki rekabeti belirler.					
D8	KOBİ kuruluşunun uzun süre ayakta kalması müşterilerin sadakatine bağlıdır.					
D9	İşçi memnuniyeti ile KOBİ'nin başarısının bir alakası yoktur.					
D10	Denetim finansal raporların güvenilirliğini artırır.					
D11	Denetçilerin analizlerinin KOBİ kuruluşlarının işletme süreçlerine kilit performans göstergelerini değiştirir ve muhasebe politikalarındaki değişiklikler hakkında denetim kanıtının işletme bilgisiyle birlikte farklılık oluşturur.					

D12	Finansal tablolar bir kuruluşu finansal zararlara karşı koruyabilir.					
D13	KOBİ kuruluşunun kredi talebini değerlendirmek için bu kuruluşlarca sağlanan finansal bilgilerle ilgili derinlemesine inceleme kullanırız.					
D14	KOBİ kredi taleplerini değerlendirmek için oran analizi kullanırız.					
D15	KOBİ müşterilerinin kredi taleplerini değerlendirirken eğilim analizi kullanırız.					
D16	KOBİ kuruluşlarının temerrüdü eksik finansal bilgilerin bir sonucudur.					
D17	KOBİ'nin uzun dönem performansında iç sürecin bir önemi yoktur.					
D18	İşletmede yapılan yenilikleri KOBİler tarafından sunulan finansal tablolarda tespit edilemez.					
D19	Finansal tablolar kredi temerrüdüne karşı koruma.					
D20	İç süreçlerin KOBİ kuruluşunun uzun vadeli performansında önemli değildir.					

BÖLÜM E: KREDİ TEMERRÜDÜNÜN DİĞER NEDENLERİ

Aşağıda verilen listede hangilerinin KOBİLER tarafından PRIDE MICROFINANCE LTD Uganda'ya sunulan finansal tabloları tanımladığınızı belirtin.

Kredi Temerrüdünün diğer nedenleri		Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Emin Değilim	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
E1	Proaktif kefillere sahip müşteriler borçlarını kefilsiz müşterilere göre daha iyi ödüyorlar					
E2	Bir krediye uygulanan faizin müşterinin geri ödemesiyle herhangi bir ilgisi yoktur					
E3	Ödeme takvimi müşterinin geri ödemesini etkiler.					
E4	Büyük bir kredide temerrüde düşen bir müşteri muhtemelen küçük boyutlu bir kredide de temerrüde düşecektir					
E5	Ödemesiz ödeme dönemine sahip krediler bu döneme sahip olmayan kredilere göre daha iyi ödeniyor					
E6	Güvence olarak verilen teminatın müşterinin bir krediyi ödemeye karar vermesiyle ilgili olarak herhangi bir bağlantısı yoktur					
E7	Müşterinin tesislerin finansal kuruluşlar tarafından yapılan ziyaretlerin sıklığı müşterilerin temerrüde düşme durumunu					

	azaltır					
E8	Kredinin ödeme zamanı kredinin geri ödenmesi üzerinde etkisi bulunmaktadır					
E9	Yüksek kar marjına sahip müşteriler muhtemelen kredilerinde temerrüde düşmezler					
E10	Bazı kredi ürünlerinin diğerlerine göre daha fazla temerrüde düşme yatkınlığına sahiptir.					
E11	Belirli bir durumda temerrüde düşen bir müşteri muhtemelen sonraki kredilerde de temerrüde düşerebilir.					
E12	Kredi oluşturma maliyetlerinin temerrütte ana nedenleri oluşturur.					
E13	KOBİ kuruluşlarında ön ödeme maliyetleri kredi temerrüdünün ana nedenlerin başında gelir.					

Size göre kredi alındıktan sonra yukarıdakilerin dışında temerrüde başka hangi nedenlerden dolayı düşülür?

İşbirliğiniz için teşekkür ederim

Anket 3
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KOBİ MÜŞTERİLERİ İÇİN ANKET

Sayın Katılımcı,

Bu anket Uganda finansal kuruluşlarında KOBİLERLE ilgili kredi temerrüt nedenlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Ekteki anketi doldurarak bize geri göndermenizi rica ederiz. Anketin A bölümü biyografik ve örgüt özelindeki soruları içerirken anketin geri kalan kısmında çeşitli beyanlara katılıp katılmadığınızı belirtmenizi rica ederiz. Bu bilgi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Derecesi için gereklidir, dolayısıyla istenen bilgi yalnızca akademik amaçlıdır ve verilen yanıtlar kesin gizlilik içinde ele alınacaktır. Bu anketi cevaplama da değerli zamanınızı ayırdığınız için şimdiden teşekkür ediyorum.

Mahmood KATONGOLE

(İstanbul Üniversitesi, MS. Finans Öğrencisi)

BÖLÜM A: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyet: Erkek ☐ Kadın ☐ (Uygun olduğu şekliyle işaretleyin)

2. **İş deneyimi**

1-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	20 Yıl üzeri

Aşağıdaki bölümlerde aşağıdaki ölçümler çerçevesinde sorulan soruları sırasıyla işaretlemenizi rica ederim. Kesinlikle Katılmıyorum (SDA-1), Katılmıyorum (D-2), Emin Değilim (NS-3), Katılıyorum (A-4) ve Kesinlikle Katılıyorum (SA-5).

BÖLÜM F: KİŞİSEL KARAKTERİN KOBİLERDE KREDİ TEMERRÜDÜNE OLAN ETKİSİ

Aşağıda verilen listede hangilerinin KOBİLER tarafından PRIDE MICROFINANCE LTD Uganda'ya sunulan finansal tabloları tanımladığınızı belirtin.

	Kişisel karakterin KOBİLERDE kredi temerrüdüne olan etkisi	Kesinlikle Katlıyorum	Katlıyorum	Emin Değilim	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
F1	Kredi meblağının programlanmış geri ödeme taksitinin gücümü aşacak tutarda olması durumunda bunu ödeyemeyeceğimi ilişki müdürüne açıkça söylemek mecburiyetinde hissediyorum kendimi.					
F2	İlişki müdürümü arayarak kredi taksitini geciktireceğimi bildirmek durumunda olduğumu hissediyorum.					
F3	Ben her zaman kredi sözleşmesinin bütün sözleşme maddelerini bana açıklaması için bir ilişki müdürü görevlendiririm.					
F4	Ben her zaman kredi sözleşmesini imzalamadan önce kredi sözleşme maddelerindeki şartları açıklaması için bir ilişki müdürünü görevlendiririm.					
F5	Birisinin kendi işletmesinin karlılık durumu hakkında yalan söyleyerek kredi					

	sorumlusunun alacağı krediyi onaylamasını sağlamak normal ve insanca bir davranıştır.					
F6	Onaylanmış kredi tutarı mevcut karşılama kapasitemi aşıyorsa bunu reddederim.					
F7	Kredi sözleşmelerindeki vaatleri anlamaya çalışıyorum.					
F8	Temerrüde düşen müşterilerin hukuken yargılanması gerekir.					
F9	Temerrüde düşen müşterilerin malı haczedilmelidir.					

Size göre kredi alındıktan sonra yukarıdakilerin dışında temerrüde başka hangi nedenlerden dolayı düşülür?

İşbirliğiniz için teşekkür ederim